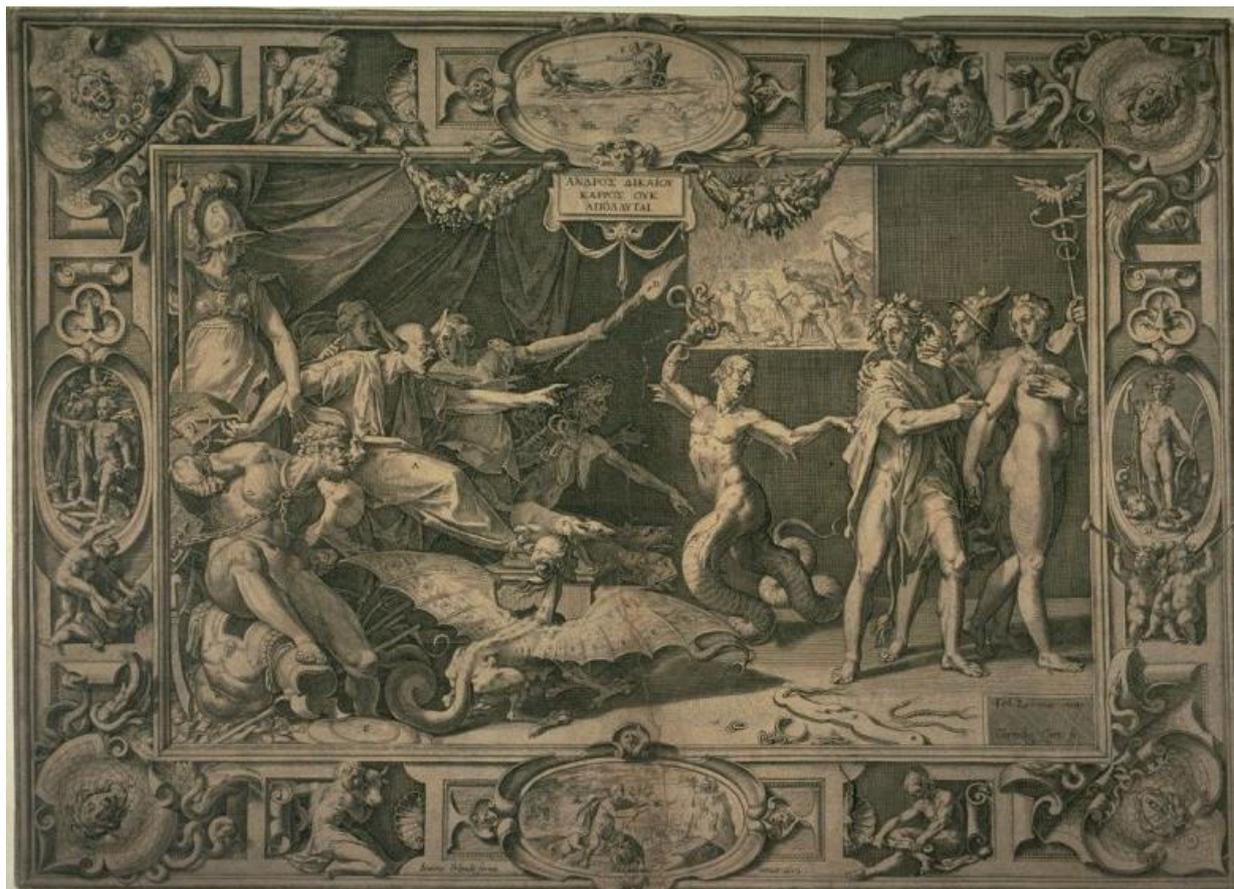

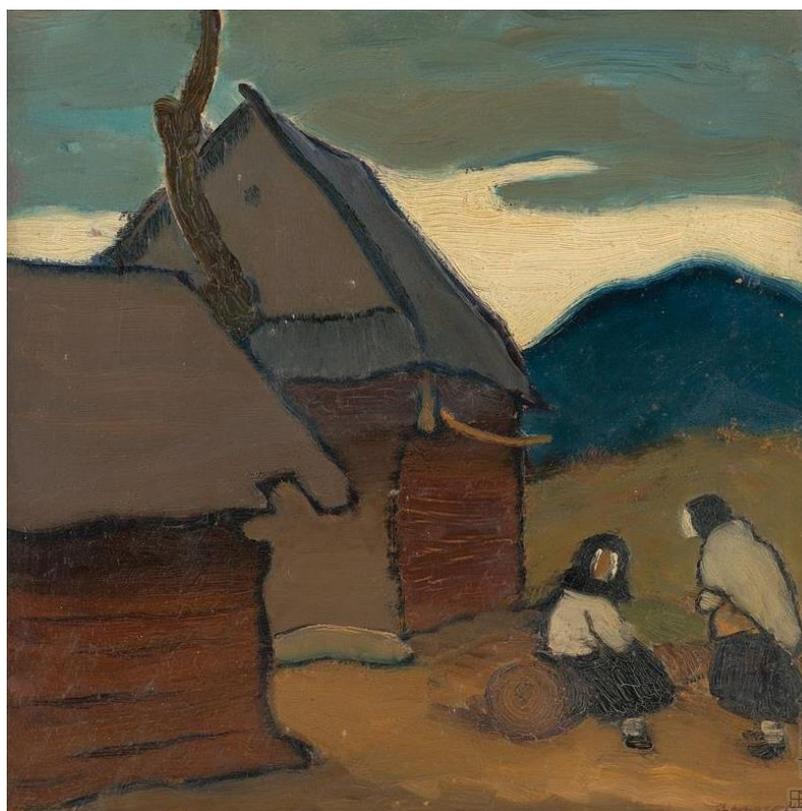
klebetnosť, ohováranie - pozri *havran, straka* (Biedermann); *Lara* (Neškuda); *atribúty, symboly, alegórie a prirovnania; rozhovor; cnosti a neresti; fáma*

C. Cort podľa F. Zuccari: Ohováranie (rytina z cyklu Apelles, 16.st.)

H. Weiditz II.: Klebetné mníšky a diabol (drevorez, 16.st.)

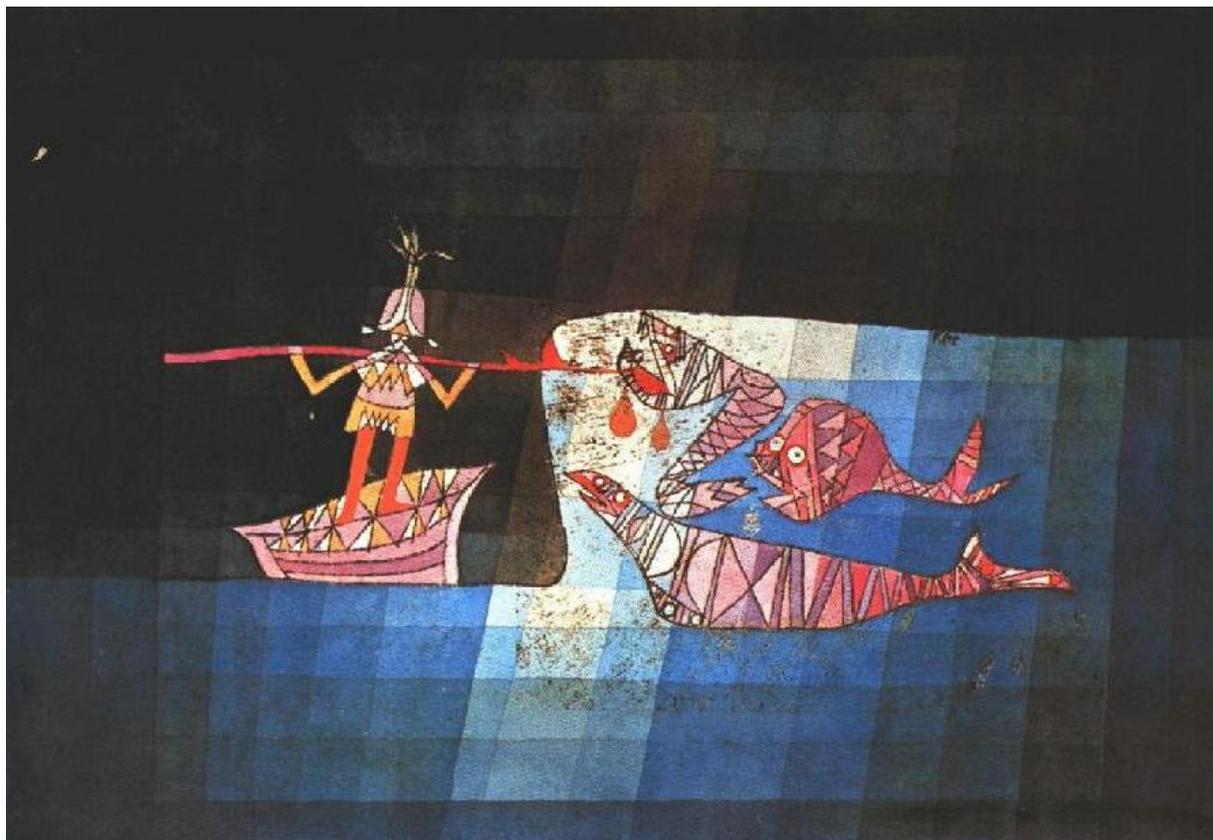
M. A. Bazovský: Na klebetách (1920-1940)

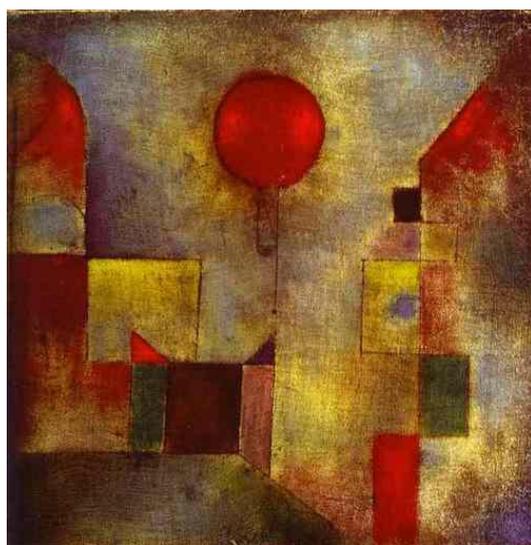
I. Pavle: Interview (1995)

Klee Paul - (†1940); nemecko-švajčiarsky maliar, člen umeleckého spolku *Der Blaue Reiter/Modrý jazdec*; jeho tvorbu ovplyvnili *expresionizmus*, *kubizmus* i *surrealizmus*; pozri *kompozícia*; R. Delaunay; *Cabaret Voltaire*

http://it.wikipedia.org/wiki/Paul_Klee

P. Klee: Scéna bitky z komickej opery „Námorníci“ (1923)

P. Klee: Červený balón

P. Klee: Sumpflgende

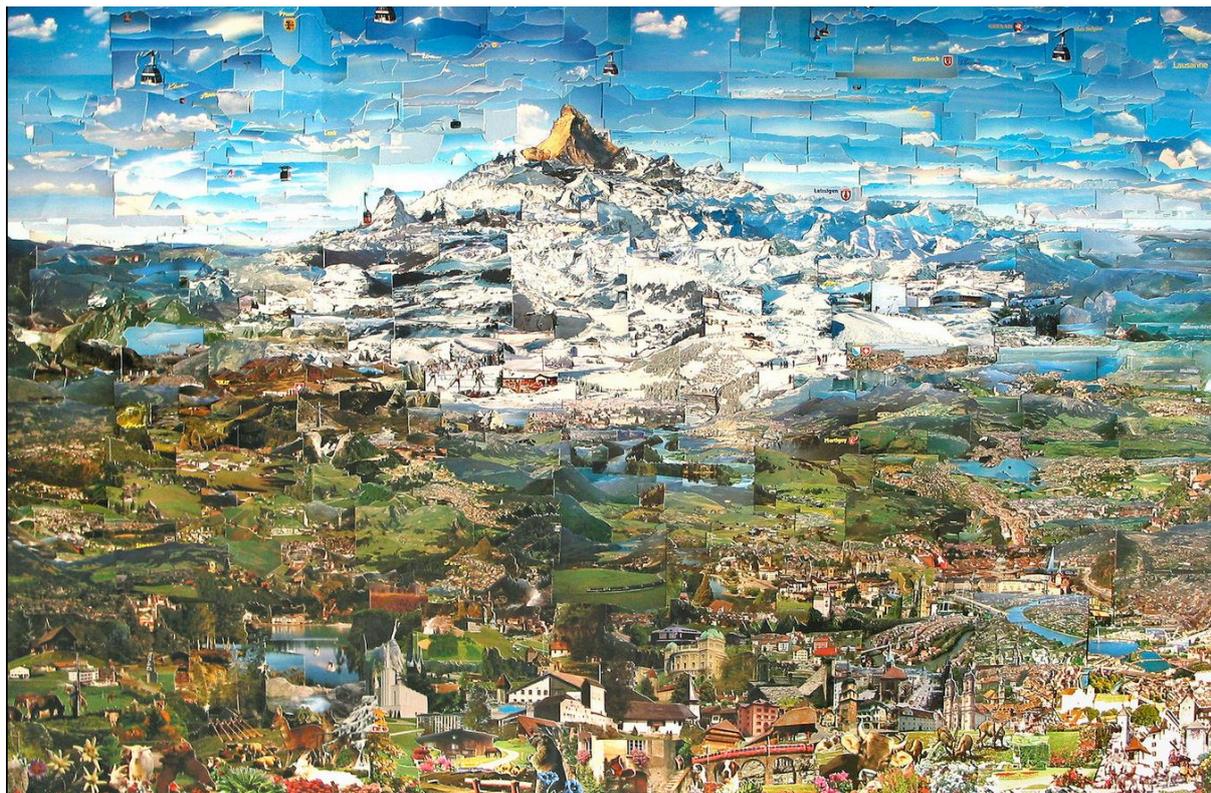

P. Klee: Pocta Picassovi (1914)

P. Klee: Diaľnica a cesty druhej triedy (1929)

kleima - Tkáč: v ruskej *ikonografickej* terminológii okraje *ikon*, kam sa umiestňovali drobné obrázky; pozri *ruské umenie*

Klein Beat - (*1956); švajčiarsky umelec; umelecké vzdelanie začal v škole dizajnu v Bazileji (teraz HGKB) a Zürichu (teraz HGKZ); 1989-1992 navštevoval triedu sochárstva na School of Design (teraz HGK) v Bazileji. 1991 dostal štipendium pre štúdium na Cité Internationale des Arts v Paríži; od r. 1998 tvorí spoločne s *H. Kühne*

H. Kühne a B. Klein: Pozdrav zo Švajčiarska (koláž z pohľadníc, 2004)

Klein Johann Adam - (†1875); nemecký maliar a rytec; namaľoval počet bojových scén, ktoré ho preslávili po celom Nemecku; vynikal ako maliar koní a portrétov; bol tiež veľmi schopný rytec a reprodukoval mnoho z vlastných prác i z prác ďalších umelcov; pozri *vojnoví umelci, nemeckí rytci, nemeckí maliari 19.st.*

http://en.wikipedia.org/wiki/Johann_Adam_Klein

<https://www.google.sk/search?q=Klein+Johann+Adam&espv=2&biw=1846&bih=995&tbm=isch&imgil=IBECShRwA1A0eM%253A%253BPNSQs6CXix-G7M%253Bhttp%25253A%25252F%25252Fwww.artvalue.com%25252Factionresult--klein-johann-adam-1792-1875-ge-1-die-calesche-2-2-black-horse-2345693.htm&source=iu&pf=m&fir=IBECShRwA1A0eM%253A%252CPNSQs6CXix-G7M%252C &usg= bXKELogvbhex0act8SR1C8 416k%3D&dpr=1&ved=0CCgQyjc&ei=noC7VP-UAoeGywO7-oGODO#imgdii= &imgrc=IBECShRwA1A0eM%253A%3BPNSQs6CXix-G7M%3Bhttp%253A%252F%252Fwww.artvalue.com%252Fphotos%252Factionresult%252F0%252F46%252F46472%252Fklein-johann-adam-1792-1875-ge-wiener-studien-10-2345691.jpg%3Bhttp%253A%252F%252Fwww.artvalue.com%252Factionresult--klein-johann-adam-1792-1875-ge-1-die-calesche-2-2-black-horse-2345693.htm%3B500%3B430>

J. A. Klein: Opica vojak ide na pudlovi (1845)

J. A. Klein: Tri opice (lept, 1828)

J. A. Klein: Rakúski roľníci s koňom a košom s Viedňou v diaľke (štúdia, 1816-1818)

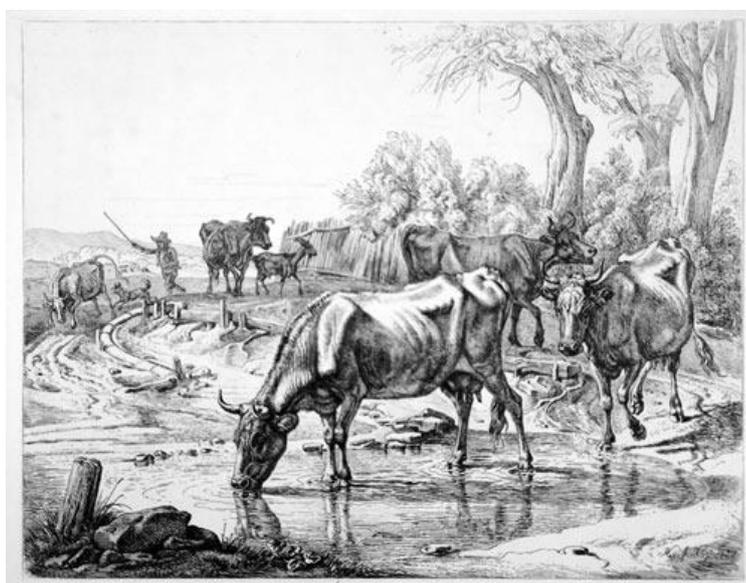
J. A. Klein: Vymlátené obilie (1814)

J. A. Klein: Maliari na ceste. Portrét umelca Gebr Reinholda, Chr. Erharda a F. Welkera (1819)

J. A. Klein: Odpočinok na ceste (2.pol. 19.st.)

J. A. Klein: Stádo pri napájadle (lept, 1829)

J. A. Klein: Kone v klenutej stodole (akvatinta, 1843)

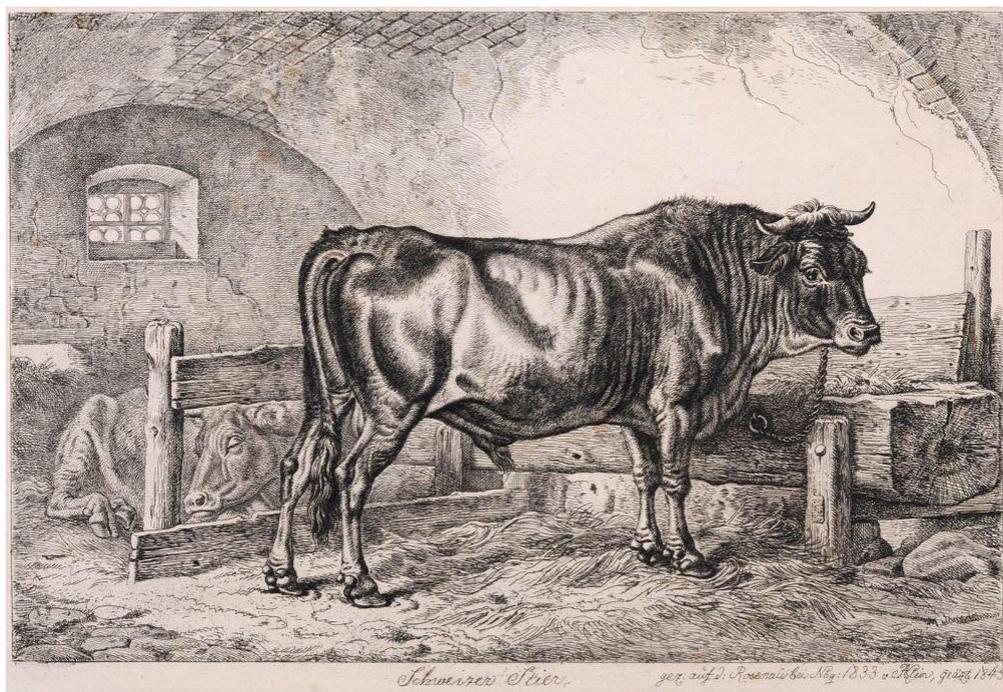
J. A. Klein: Maliar na výlete. Arno Winterberg, Heidelberg (19.st.)

J. A. Klein: Ruský vojenský sluha (lept, 1812)

J. A. Klein: Býk (19.st.)

J. A. Klein: Švajčiarsky býk (lept, 1814-1845)

J. A. Klein: Maďarský povoz (1812)

J. A. Klein: - (18.st.)

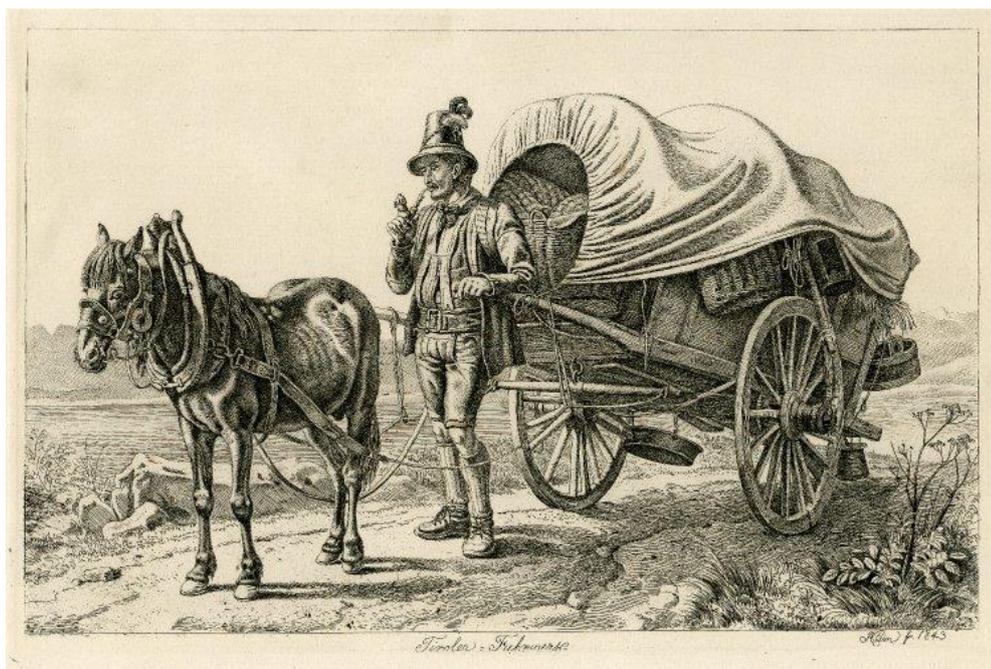
J. A. Klein: Neapol (1844)

J. A. Klein: Rímsky sedliak so zvieratami pri ceste (lept, 1834)

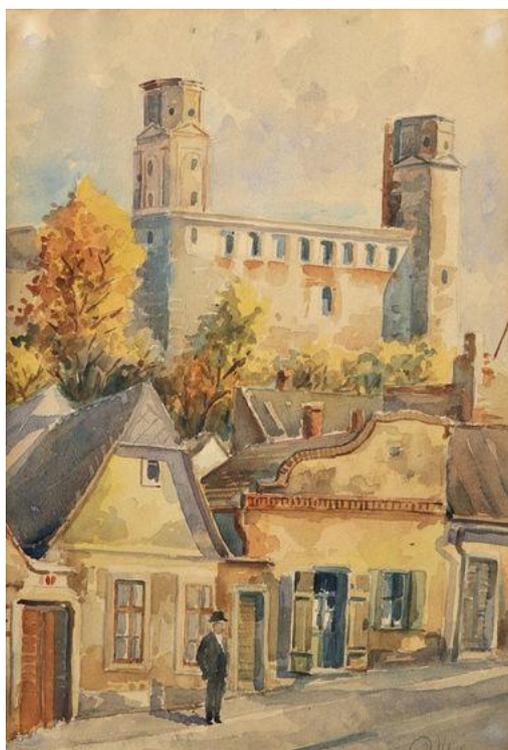

J. A. Klein: Dva kusy longhornedského dobytku pri rieke (lept, 1818)

J. A. Klein: Tirolský voz (1849)

Klein R. - slovenský maliar 20.st.

R. Klein: Bratislavská Vydrica (1920)

Kleineh Oskar Conrad - (†1919); fínsky maliar

<http://www.artnet.com/artists/oskar-conrad-kleineh/past-auction-results>

O. C. Kleinh: Mestská ulica so sprievodom (19.st.)

Kleiner Salomon - (†1761); nemecký kresliar, rytec architektúry, ktorý pôsobil predovšetkým vo Viedni

<https://www.google.sk/search?q=Kleiner+Salomon&espv=2&biw=1850&bih=995&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=0ahUKEwujm5eF8fvLAhVBoBQKHRQhDmMQsAQIJg>

S. Kleiner: Opátstvo Göttweig (medirytina, 1744)

„Kleinmeister“ - malí majstri

Kleio/Clio - v gréckej mytológii jedna z deviatich Múz, múza *dejepestva*; zobrazovaná so zvitkom papyrusu v ruke a puzdrom na knižné zvitky a rydlom; pozri *atribúty, symboly, alegórie a prirovnania*

kleit - český výraz pre *gliedu*

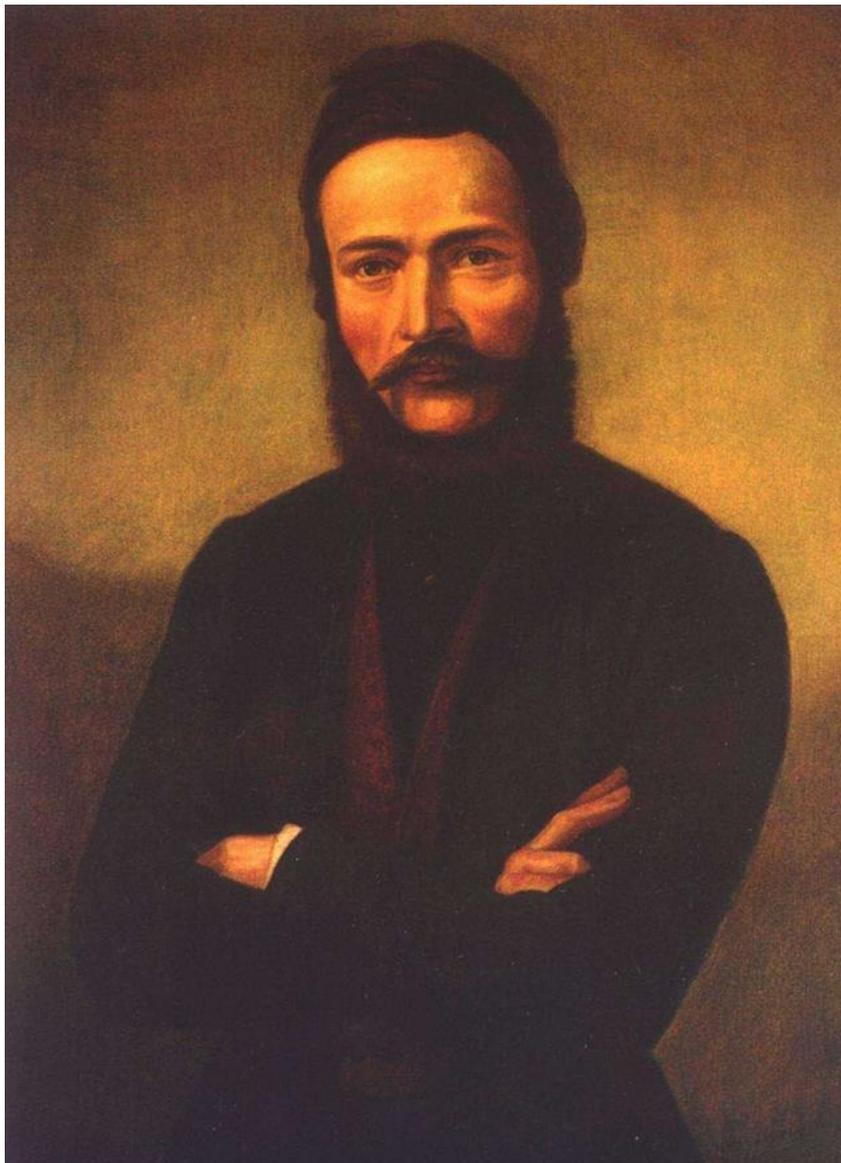
Kleitiás - grécky vázový maliar; spolu s hrnčiarom Ergotémom okolo 570 pr.Kr. vytvorili a signovali tzv. *Francoisovu vázu*; pozri *grécke vázové maliarstvo*

klekánice - v slovanskej mytológii démonická bytosť, *divožienka* zjavujúca sa po súmraku na pustých miestach a škodiaca osamoteným ľuďom, najmä *deťom*, ktoré chytala po večernom zvonení; názov pre staršiu a pôvodnú *polednicu*; pozri *démon*

Klemens Jozef Božetech - (†1883); slovenský maliar, sochár, technik a prírodovedec; svoj výtvarný výraz vychádzajúci z klasicizmu spájal s romantickými prvkami; jeho umelecký význam je predovšetkým v portrétnej tvorbe, v ďalšej etape nemal jeho umelecký vývoj už vzostupnú tendenciu, ovplyvnil ho *nazarenizmus*; maľoval náboženské kompozície, opakoval ich bez tvorivého prístupu; počas pražského pobytu ho zaujal objav *dagerotypie*, jeho prvý český ateliér pre finančné ťažkosti zanikol; záujem o technické vedy ho priviedol 1862 k vypracovaniu návrhu na tlačiarenský stroj „Samotlač“, ktorého výkresy odoslal na výstavu do Londýna; od druhej pol. 70. rokov sa pokúšal o zostrojenie parného stroja „Žiaroruchu“, založeného na princípe pohonu teplým vzduchom, stavbu stroja sa mu nepodarilo presadiť ani získať patent; zaujímal sa aj o geológiu, 1854 objavil spolu s P. Árvajom ložisko kamenného uhlia a farebného mramoru; venoval sa aj botanike; bol zakladajúci člen Matice českej a Matice slovenskej, od 1858 člen c. k. ríšskeho geologického ústavu vo Viedni, od 1862 člen Uhorskej prírodovednej spoločnosti v Pešti a od 1869 člen prírodopisno-geologického odboru Matice slovenskej; vlastnil jednu z najväčších zbierok minerálov na Slovensku; pozri *slovenskí maliari, slovenskí sochári*

<http://www.webumenia.sk/autor/4921> (prehľad diel)

<https://www.google.sk/search?q=Jozef+Bo%C5%BEetech+Klemens&espv=2&biw=1858&bih=995&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=0CCsQsARqFOoTCMKJnorl-cgCFUW8DwodxF400Q>

J. B. Klemens: Ľudovít Štúr (1872)

J. B. Klemens: Podobizeň M. M. Hodžu (1846)

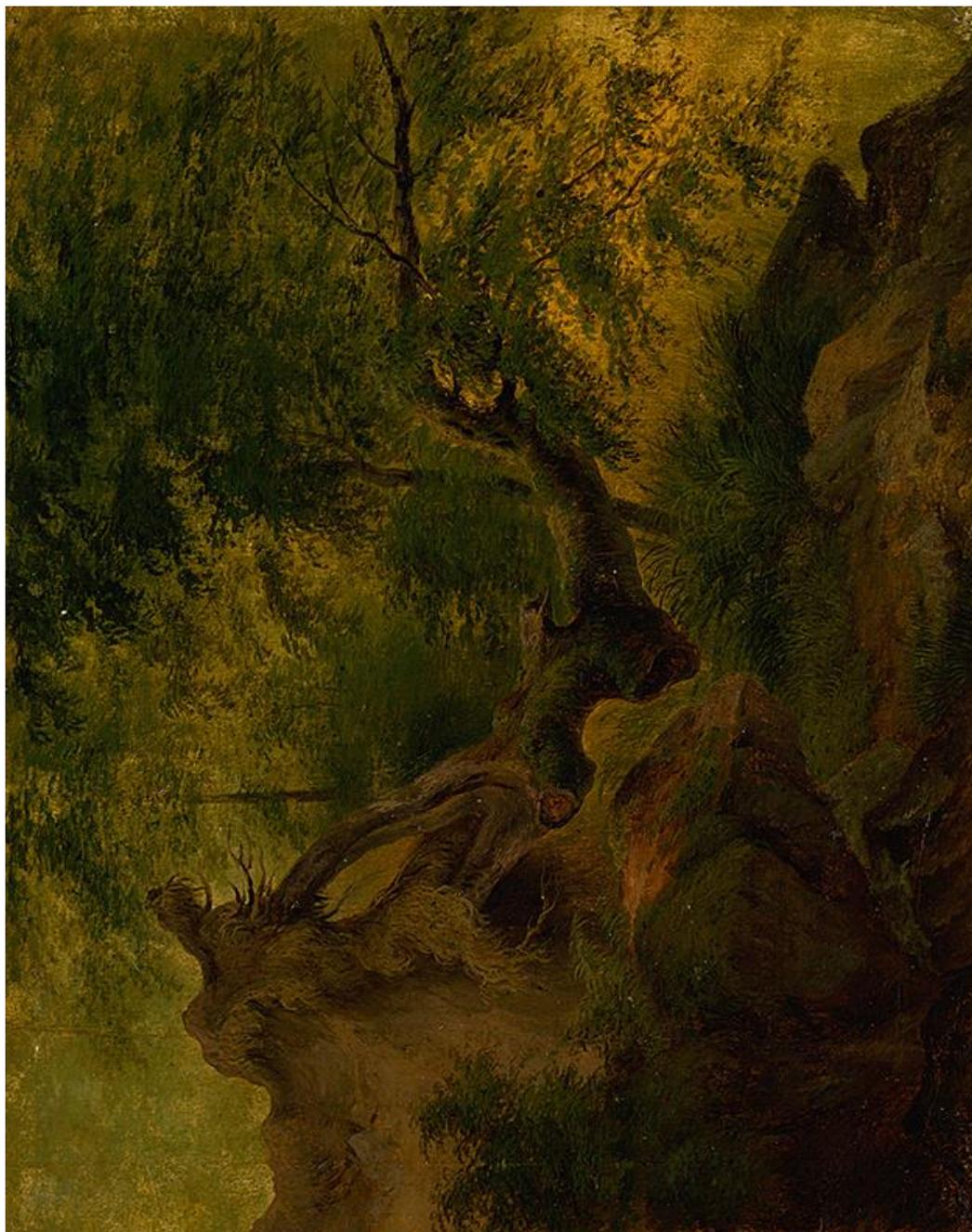
J. B. Klemens: Svätý Ján Evanjelista (1874)

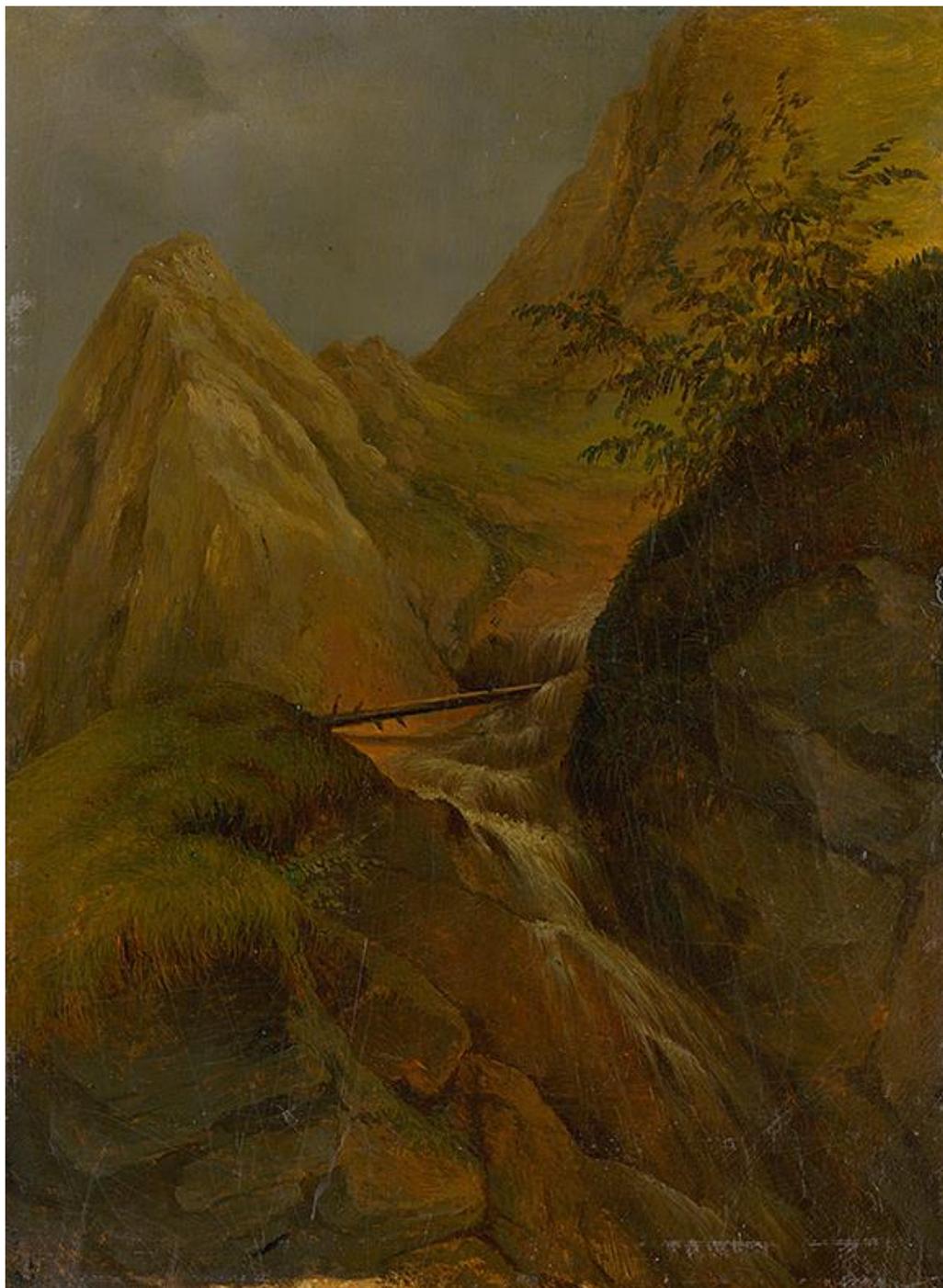
J. B. Klemens: Kristus na kríži (1870-1880)

J. B. Klemens: Mária Magdaléna (1850-1870)

J. B. Klemens: Vykokorený strom (1860-1870)

J. B. Klemens: Horská krajina s vodopádom (1860)

Klement - (†100); zhodný s *Klementom Rímskym* ?

Oxfordská encyklopédia svätcov: *pápež a mučeník*; rímsky *biskup*; známy je vďaka svojej Epištole Korint'anom (pozri *epistolár, epištola*) z roku okolo 96, ktorá je významným dokladom účinkovania kresťanskej cirkvi v jej samotných počiatkoch; dosvedčuje aj pobyt a mučenie sv. Petra a Pavla v Ríme; iné diela, vrátane tzv. Druhej epištoly Korint'anom nie sú pravé (pozri *pseudoepigraf*); jeho Skutky (4.st.) majú nepatrnú historickú hodnotu, hoci oplývajú malebnými podrobnosťami; podľa tohto prameňa bol Klement poslaný do vyhnanstva na Krym; tu musel pracovať v baniach; sprístupnil zázračnú zásobáreň vody a kázal tak pôsobivo, že obracal na kresťanstvo veľké zástupy ľudí, takže bolo treba postaviť 75 kostolov; Klementa zabili tak, že ho hodili do mora s kotvou okolo krku; anjeli mu však na morskom dne vyhlúbili hrobku, ktorá sa raz za rok počas veľkého odlivu odkrývala; o sedem storočí misionárski bratia Cyril a Metod

zázrakom objavili telo sv. Klementa, kus po kuse aj s kotvou; tieto *relikvie* boli prenesené roku 868 do *Ríma* a pochované v kostole San Clemente, ktorý bol postavený na mieste domu istého Klementa, pravdepodobne nie toho istého ako bol sv. Klement; v chráme San Clemente sa dochovali krásne *fresky* z 9.st. znázorňujúce legendu a prenesenie ostatkov svätca; zachovalo sa niekoľko podobizní sv. Klementa a 43 chrámov, z ktorých najkrajší je St. Clement Danes v Londýne (jeho farským *odznakom* je *kotva*); Klement je *patrónom* Cechu Slávnej a Nedeliteľnej *Trojice*, tzv. Domu Trojice (Trinity House), úradu zodpovedného za bezpečnú plavbu; pozri *kresťanskí svätci*; *symboly číselné*; *atribúty*, *symboly*, *alegórie a prirovnania*; *fénix* (Heinz-Mohr); *Abraxas*

Hall: jeden z prvých *pápežov* a prvých z *apoštolských otcov*; odmietol zrieknuť sa svojej viery a bol poslaný do vyhnanstva na Krym, kde pracoval v lome na *mramor*; ako *Mojžiš* uhasil smäd svojich spoločníkov tým, že udrel do skaly, z ktorej začala vytekať voda (k tomu miestu dovedený *barančekom*); keď mu prenasledovatelia priviazali na krk *kotvu* a hodili ho do vody, tá ustúpila a zjavil sa chrám, v ktorom bolo Klimentove telo > poklesnutie mora sa opakovalo každý rok a miesto sa stalo *pútnickým*; žena, ktorá tu zabudla svoje dieťa ho našla o rok zdravé, ako spí v chráme (raná talianska *renesancia*); ako *devocionálna* postava Kliment oblečený do pápežského rúcha a *tiarou* (pozri liturgický odev); sprevádzaný *barančekom*; zvyčajným atribútom *kotva* (pozri *Mikuláš* z Myry), ktorá bola vtedy ešte iba bežným symbolom *vernosti a nádeje*; legenda bola vytvorená neskôr, aby vysvetlila spojenie Klimenta a kotvy; pozri *kresťanskí svätci*; *fénix* (Heinz-Mohr)

Cyril a Metod prinášajú ostatky sv. Klementa do Ríma (freska, 11.st., bazilika S. Clemente, Rím)

G. B. Tiepolo: Pápež Klement I. vzyva Najsvätejšiu Trojicu

Klement Alexandrijský - (✠ asi 212); vlastným menom Titus Flavius; grécky kresťanský teológ, jeden z *cirkevných otcov*, predstaviteľ vtedajších *katechétov*, predstavený cirkevnej školy v *Alexandrii* (*alexandrijská škola*); spájal kresťanstvo s *platonizmom* a vystupoval najmä proti materialistickým tendenciám, autor cirkevných spisov (pozri *logos*); jeho žiakom bol *Origenes*; Klement Alexandrijský bol stúpencom zobrazovania kresťanských vieroučných predstáv (pozri *ranokresťanské umenie*); pozri *symboly číselné: 8; Evanjelium podľa Jána; adamiti*

http://sk.wikipedia.org/wiki/Klement_Alexandrijský

Klement Rímsky - Klement

Klementinum - Malá čl. encyklopédia: pôvodne dominikánsky *konvent* na Starom Meste pražskom (pozri *Praha*); od 1556 sídlo jezuitskej *koleje*; *areál* Klementina barokovo prestavovaný od 1653 (C. Lurag, G. B. Orsi, K. M. Kaňka); od 1772 v Klementinu astronomické observatórium, ďalej sídlo teologickej a filozofickej fakulty Karlo-Ferdinandovej univerzity; v súčasnosti Štátna knižnica; pozri *pamiatky*; *dominikáni*, *jezuiti*

Dudák v súvislosti s heslom *barok*: arch. C. Lurago, dostavba vo vrcholnom *baroku* F. M. Kaňka; s novým priečelím kostola sv. Salvatora, s novými západnými *traktami* s priečelím členeným mohutnými pilastrami *vysokého poriadku*; pozri *pilaster*

klenák - český termín: *svorník*; *kameň* otesaný do tvaru zrezaného *ihlanu* alebo *háku*; používaný v závere vrcholu *klenby* alebo vo vrchole *oblúka*; v *kresťanstve* symbolizuje *Krista* (obdobne ako *kameň rohový* a *skala*); pozri *symbolizmus* v architektúre (Dudák); *diamantová bosáž*; *atribúty*, *symboly*, *alegórie* a *prírovnania*

Klenáky hviezdicovej klenby (Kaplnka Predstavenia Panny Márie katedrály v Burgose (16.st.)

klenák pätkový - prvý kameň *oblúka*, nachádza sa nad pätkou oblúka

klenák záverečný - *záverečný klenák*

klenba - pozri *firmanent, velificatio; Uranos, závoj (Baleka); kazeta; architektonická mal'ba, P. J. Saenredam*

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Klenba>

<http://de.wikipedia.org/wiki/Gew%C3%B6lbe>

<http://da.wikipedia.org/wiki/Hv%C3%A6lving>

<http://es.wikipedia.org/wiki/B%C3%B3veda>

[http://it.wikipedia.org/wiki/Volta_\(architettura\)](http://it.wikipedia.org/wiki/Volta_(architettura))

<http://pl.wikipedia.org/wiki/Sklepienie>

https://www.google.sk/search?q=Pieter+Saenredam&espv=2&biw=1846&bih=995&tbm=isch&imgil=jkNuRcjds0GbWM%253A%253Bpz85-GQWc8mIGM%253Bhttp%25253A%25252F%25252Fcommons.wikimedia.org%25252Fwiki%25252FPieter_Jansz._Saenredam&source=iu&pf=m&fir=jkNuRcjds0GbWM%253A%252Cpz85-GQWc8mIGM%252C_&usg=__dz5B3r7nLZZLyWyg3LvT7R4Jupg%3D&dpr=1&ved=0CCoQyjc&ei=X-XNVJwKxr3KA5XLgsgB#imgdii=__&imgrc=xSMuytMubkIXjM%253A%3B3W0W9Won9yFXnM%3Bhttp%253A%252F%252Fwww.sightswithin.com%252FPieter.Jansz.Saenredam%252FThe_Colosseum%252C_Rome.jpg%3Bhttp%253A%252F%252Fwww.sightswithin.com%252FPieter.Jansz.Saenredam%252FPage_5%252F%3B2434%3B1404

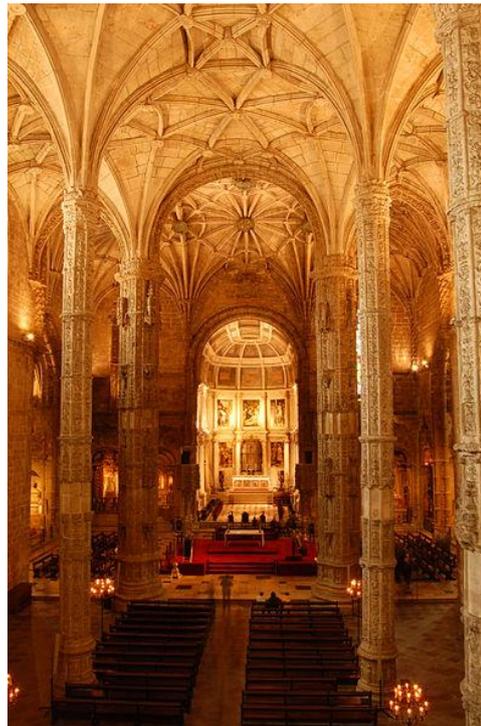
kostol Hokovce

Katedrála v Seville (Španielsko)

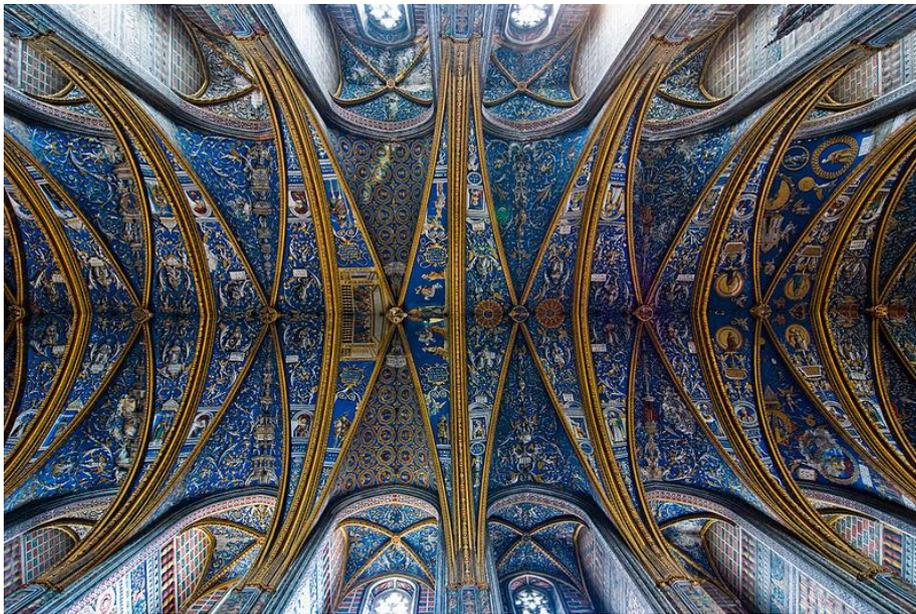

Kostol sv. Márie na trávniku v Soeste (Nemecko)
Kláštor sv. Hieronyma v Lisabone (Portugalsko)

Katedrála sv. Vincenta v Berne (Švajčiarsko)

Katedrála sv. Cecílie v Albi (Francúzsko)

klenba/klenutie - oblúkové preklenutie stavebného priestoru; konštruovaná z kamenných alebo tehlových *klenákov*; neskoršie z *muriva liateho*, v najnovších technológiách z vystuženého *betónu* (pozri *škrupinová konštrukcia*); pozri *horizont*; *strop*

delenie podľa druhu:

valená, obkročná, zrkadlová, sieťová stlačená, kláštorná parlérovského typu, sieťová milevského typu, diamantová, kupolová (nad polygonálnym, kruhovým a eliptickým pôdorysom), krížová

pozri: *travé*, *klenbové pole*, *vrchlik*, *svorník*, *pätka klenby*, *vrcholnica klenby*, *svorník klenby*, *oblúk čelný*, *čelo oblúka*, *klenák*, *luneta*, *nábežný štítok*, *trompa*, *pandatív*, *sférický trojuholník*, *luneta*, *luneta styčná*, *kútová klenbička*, *placka*, *kalota*, *koncha*, *kupola*, *krypta*; *okulus*; *guarineska*

Dudák: vodorovná samonosná konštrukcia; *oblúk* rozšírený do hĺbky, aby prekryl plochu stavby, prípadne previedol tlaky do podporných častí (v gotike pozri *oporný systém*); výhodou klenby oproti *architrávu* je, že stavebná hmota je namáhaná výhradne tlakom, takže sú pri tejto konštrukcii využité najlepšie vlastnosti *kameňa* a *tehly*; každá klenba vyvoláva smerom dole šikmý tlak, ktorý je teoreticky možné rozložiť na vodorovný a zvislý; zvislý tlak sa prevádza cez *podpory* a základy do zeme; vodorovný (bočný) tlak smeruje von mimo konštrukciu, čo môže viesť k rozrušeniu stavby; bočný tlak je vyrovnávaný silou múra (*románska architektúra*), *opornými piliermi* a *oblúkmi* (*gotika*) alebo stiahnutím *kleštinami* (*renesancia*); čím je klenba plynkejšia, tým sú zvislé tlaky menšie a bočné väčšie; všetky klenby sú charakterizované tvarom, konštrukciou a výtvarnou formou; najstaršie klenby sa uplatnili na inžinierskych stavbách (*stoky*, *akvadukty*, *mosty*, *tunely*); doložené sú už s *sumerskej* architektúre (najstaršia klenba pravdepodobne v *Uruku*, asi 3300pr.Kr.); najstaršia dochovaná pravá klenba pochádza z *Egypta* (Nová ríša; chronológia pozri *egyptské umenie*), v chrámových komorách *zádušného chrámu* Ramesse III. v *Medíni Habu* (1188-1157 pr.Kr.; pozri *egyptský chrám*); najstaršia kupola je však doložená už z doby okolo 6000 pr.Kr. na *Cypre*; pravdepodobne až pre *Etruskov* sa klenba stala architektonickým prvkom (stavba mestských brán); v *rímskej architektúre* bola klenba často kombinovaná s *architráovým systémom*; klenba sa významne uplatnila v *byzantskej architektúre*; v predrománskych slohoch (pozri *predrománske umenie*) spočiatku neužívaná (iba v malých priestoroch) a opäť sa presadila až v 2.pol.11.st.; mohutný rozvoj klenieb v *gotike*; popri kamenných a tehlových klenbách sa užívala aj *klenba drevená*; v *renesancii* a najmä v *baroku* sa vo veľkej miere uplatnili kupole; až od 19.st. bola šírka gotických klenieb prekonaná klenbami zo železných nosníkov a zo *železobetónu*; boli objavené nové materiály (pozri *stavebný materiál*) a nové spôsoby klenutia (*škrupinová konštrukcia*, geodetické konštrukcie); klenby delené na tri základné skupiny: *klenby rebrové*, *sférické* a *sklípkové/hviezdicové*

klenba amforová - klenba, ktorá má vo svojom *plášti* špirálovito zoradené *kónické* hlinené *tvarovky* „*amfory*“ s cieľom odľahčiť *podpory*; užívané napr. v *ranokresťanskej* a *byzantskej architektúre* (*ravenská architektúra*); totožné s *klenbou lahovou/džbánkovou* ?; pozri *špirála*

klenba angevinská - typ francúzskej *dominikálnej klenby* s osemdielnymi prevýšenými *klenbovými poliami* s tenkými *rebrami*, oddelená od susedných polí tenkým *oblúkom* namiesto širokým *pasom* (vplyv *Vestfálska*); jeden z prvkov francúzskej regionálnej *gotiky* v *Style Plantagenet*; pozri *architektúra francúzska*, *gotický sloh*, *Francúzsko*

klenba česká - klenba nad *štvorcovou* základňou s polkruhovými čelami

Dudák: typ *sférickej klenby*; vznikne odrezaním bočných strán polguľovej *kupole* štyrmi rovinami, ktoré prechádzajú stranami *rovnobežníka* vpísaného do základne kupole; oblúky, ktoré rezom vzniknú tvoria polkružnice; česká klenba zaklenuje pravidelné *pôdorysy* (*štvorec*, *obdĺžnik*, *mnohouholník*); ide o *klenbu zatvorenú*, ktorá musí byť po celom *obvode* podporovaná *múrom* alebo *klenbovým pasom*; obdobným spôsobom vzniká *česká placka*

klenba „česká placka“/placka/klenba plachtová - baroková klenba mäkkého zakrivenia nad *priestorom*, *ľubovoľného pôdorysu*, bez ďalšieho členenia na ďalšie *klenbové polia*

Dudák: typ *sférickej klenby*, ktorá vzniká obdobne ako *klenba česká*, ale východzím klenbovým tvarom nie je polguľa, ale guľový *výsek* (*kalota*) zaklenuje pravidelný *pôdorys* (*štvorec*, *obdĺžnik*, *mnohouholník*); po celej dĺžke musí byť podporovaná *múrami* alebo *klenbovými pasmi*; stavia sa z *tehál*; svojím tvarom sa blíži *klenbe krížovej* a najmä jej typu: *klenbe kláštornej*; po omietnutí sú tieto klenby často takmer na nerozoznanie; česká placka sa uplatnila najmä v *baroku*, avšak najstaršia je doložená už z doby okolo 1575 (*sakristia* kostola v Kralovicích); v súvislosti s českým prostredím pôvod názvu doposiaľ neobjasnený; pravdepodobne odráža vplyv českého baroka na okolité krajiny; vzhľadom je blízka *klenba pruská*, ktorá však bola konštruovaná vždy na *obdĺžnikovom pôdoryse*

klenba diamantová - tiež *klenba hviezdicová*; český termín *klenba sklípková*; zložená z radu malých, hlbokých *svorníkov* komponovaných do skupín, bez použitia *klenbových rebier*; užívaná od konca 15.st., príznačná pre neskorú *gotiku* strednej *Európy*; nesprávny výraz *klenba rutová*

klenba dominikálna - *klenba kláštorná otvorená* (pozri *klenba angevinská*); kupolovito prevýšená osemdielna *klenba rebrová* (4 krížové, 2 priečne rebrá medzi pätkami a *svorníkom*, 2 úseky vrcholových rebier)

klenba drevená - Dudák: špecifický typ klenby, ktorá ako nosný materiál užíva *drevo*; najstaršie drevené klenby boli zrubové klenby, ďalšie vznikali ako imitácie klenieb murovaných; pravé drevené klenby, konštruované z drevených klátikov (často vrátane drevených rebier) sú rozšírené najmä v *Holandsku* a *Anglicku*; ďalšie typy drevených klenieb tvorené z dosiek a zvyčajne zavesené na krove, často vystužené viditeľnými železnými ťahadlami, ktoré vo výške *klenbovej pätky* pretínajú priestor pod klenbou; vo väčšom meradle sa drevené klenby so *štukovou* omietkou používali v *renesancii* a *baroku* (umožnili zaklenúť mimoriadne rozsiahle priestory a boli konštrukčne nenáročné); drevené klenby sa uplatnili aj v 20.st., kde zvyčajne nosnú kostru tvorila oceľová sieť

klenba džbánková - *klenba lahvová*

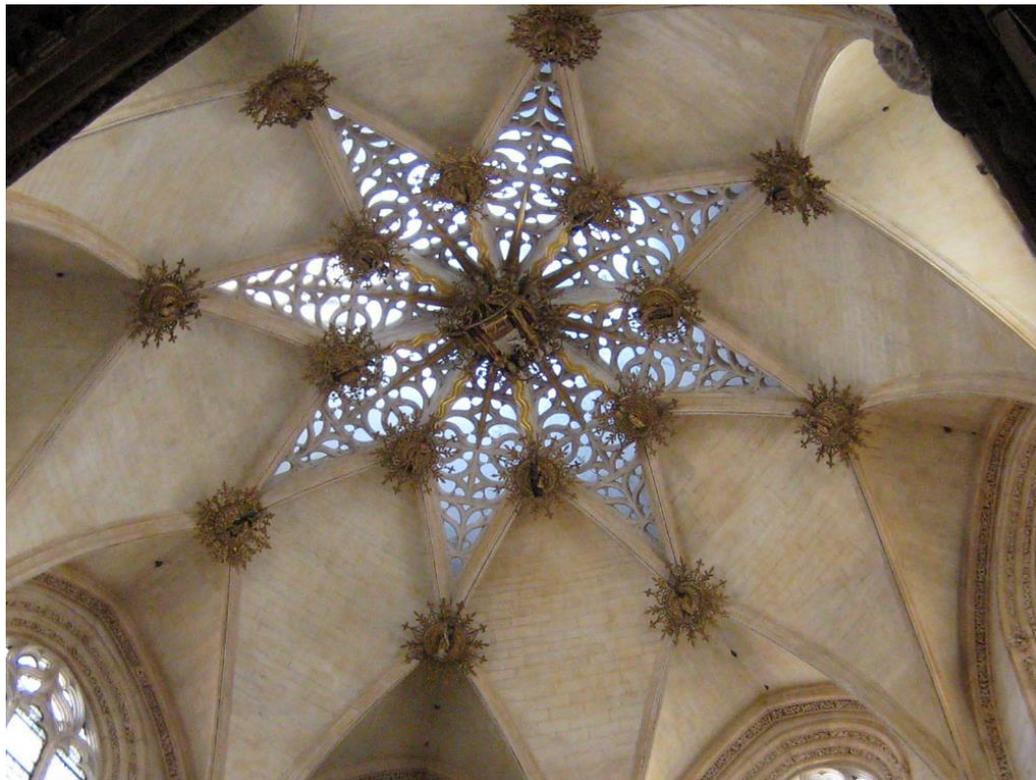
klenba guarineska - *guarineska*

klenba hráňová - Dudák: český termín; slov. ekvivalent ?; typ klenby *hviezdicovej/sklípkovej* s plytkými komôrkami (č. sklípkami); často chybne zamieňaná za klenbu *hrebienkovú*; hrany klenieb prevedené z *tehál* sú redukovanými gotickými *rebrami*; na hranu nadväzujúca plocha klenby nemá vydutie (na rozdiel od sklípkovej klenby); pozri *gotický sloh* – klenby (Dudák)

klenba hrebienková - Dudák: typ *hviezdicovej/klenby sklípkovej*; *renesančná* klenba *talianskeho* pôvodu; je celkom plytká až na tenké hrany vytiahnuté v omietke; jej základom je zvyčajne *klenba valená* s *výsekmí*, alebo *necková/korytová* s *výsekmí*; chybne zamieňaná za *klenbu hráňovú*

klenba hviezdicová - tiež *klenba diamantová*; zvláštny typ klenby *sieťovej* vytvárajúci duté priestory medzi hranami; typický pre severonemeckú *tehlovú gotiku*; patrí sem aj *klenba diamantová*, ktorej názov sa používa aj pre *klenbu sklípkovú*

Dudák: tiež názov *diamantová* a nesprávne *rutová*; druh klenby, ktorý sa objavuje na prechodu neskorej *gotiky* a *renesancie* a je typický pre stredoeurópsku architektúru (napr. *gotico florido*); jej základom je tvar niektorej z *klenieb valenej, krížovej, hviezdovej, sieťovej*, ktorý je v pôdoryse rozdelený na pravidelné geometrické obrazce; medzi hranami obrazcov (*klenbových obrazcov*) vznikajú duté priestorové pretiahnuté útvary - komôrky (český termín sklípky > *klenba sklípková*), vymurované *tehľami*; rebrá klenby celkom miznú v plasticky pôsobivej kontrastnej zostave plôch *klenbových prs* (český termín *kápě*); najčastejšie sú hviezdicové klenby odvodené z *klenieb hviezdových*; ich hrany vznikajú na zhodnej schéme, iba majú iné klenbové prsia; hviezdicová klenba sa objavila v neskorej gotike; do českých krajín zavedená zo *Saska*; ďalšie typy klenby hviezdicovej: *klenba hráňová, klenba hrebienková*

Hviezdicová klenba kaplnky Konstáblůvcův katedrál v Burgose (gotico florido, 15.st.)

Hviezdicová klenba Kaplnky Predstavenia Panny Márie katedrály v Burgose (16.st.)

klenba hviezdová - typ klenby, ktorá vytvára *klenbové obrazce*: rebrá vytvárajú hviezdicové obrazce, ale *klenbové pole* zostáva ešte zachované na rozdiel od *klenby sieťovej*; v neskorogotickej architektúre existujú voľné kombinácie medzi zložitými *klenbovými obrazcami*; pozri *klenba lierňová*

Dudák: jeden z typov *klenby rebrovej*; uplatňuje sa na líci *krížovej klenby* alebo na iných plochách vzniknutých prienikmi *klenieb valených*; sieť hviezdovej klenby býva hustá a zvyčajne rozložená po celej líci klenby, kde vytvára hviezdicové motívy (*klenbové obrazce*); základný nosný kríž uhlopriečných rebier ostal zachovaný (v tom sa odlišuje napr. od *klenby sieťovej*)

klenba imitovaná - Dudák: klenbová konštrukcia tvorená debnením z dosák s *trstinovým* podkladom, ktorý bol omietnutý *maltou*; používané v *baroku* a v *historizujúcej* architektúre (napr. *kašírované* krížové klenby)

klenba kláštorná - zložená zo štyroch alebo viacej *prís klenby/svorníkov* jednej *klenby valenej*; zaťažuje *múry* na všetkých stranách; často nad *polygonálnym* pôdorysom; jej typom je *klenba necková/korytová*; prechod z *oktogónneho* pôdorysu uskutočňujú *trompy*

Dudák: tvorená *kolmým* prienikom dvoch alebo viac *klenieb valených*; z nich sa ponechajú iba vnútorné časti; v miestach prieniku valených klenieb vzniknú hrany (tzv. *duté, kútové rebrá*), ktoré sa zbiehajú vo vrchole klenby; všetky štyri (alebo viac) pätky ležia na *múroch* po celej dĺžke; kláštorná klenba zatvorená; dá sa vytvoriť nad každým *pôdorysom*; užívaná najmä v *románskej, renesančnej a barokovej* architektúre

klenba kláštorná otvorená - Dudák: vznikne z *klenby kláštornej* zrezaním jej rohových častí zvislými *rovinami*; tlaky sú stiahnuté do rohov, ktoré ležia v miestach stredu pätiiek plnej klenby; klenba je podopieraná iba v týchto rohoch a mení sa z uzatvorenej klenby na otvorenú; typom otvorenej kláštornej klenby je *klenba dominikálna a angevinská* (Koch)

klenba korytová - český výraz *klenba necková, klenba rovová*

1) skosená *klenba valená*

2) *klenba kláštorná* s vloženou časťou valenej klenby

pozri *klenba zrkadlová*

Dudák: tvorená *klenbou valenou*, ktorá je v *čelách klenby* uzatvorená časťami rovnako vysokej valenej klenby (tzv. *bočnicami*); je to uzatvorená klenba, musí byť podopretá po celom *obvode*; *tvarom* sa ponáša na *klenbu kláštornú*, ale jej *kútové rebrá* sa nezbiehajú v jednom, ale v dvoch bodoch

klenba krížová - *kvadratura* tvorená kolmým krížením dvoch *klenieb valených* rovnakej výšky do seba; skladá sa zo štyroch *prís klenby*; miesto styku sa nazýva hrana; zvislý tlak zachycujú *podpory*, šikmý tlak oporné múry, prípadne *oporné piliere* (pozri *oporný systém*); pozri *klenba zrkadlová, klenba imitovaná, ambit*

Dudák: v najjednoduchšom prípade vzniká *kolmým* prienikom dvoch *klenieb valených*, z ktorých zostanú iba vonkajšie, čelné časti; hrany, ktoré vznikajú v mieste prieniku, sa stretávajú vo vrchole klenby a odvádzajú tlaky do štyroch oporných bodov v uhloch *klenbového poľa* a delia klenbu na štyri *prsia klenby* (č. termín kápě); podľa pomeru výšky *klenby* a *oblúkov* sa krížová klenba delí na *klenbu rovnú* (tzv. *rímsku klenbu* s vrcholom klenby a oblúkov v rovnakej výške), na *klenbu stúpajúcu* (s vrcholom klenby vyššie ako vrcholy oblúkov; pozri *lombardská škola*), na *klenbu klesajúcu* (s vrcholom klenby nižšie ako vrcholy oblúkov); zložitejšia krížová klenba môže jestvovať nad každým uholníkovým aj kruhovým *pôdorysom*; jednoduchá krížová klenba (bez *rebier* > pozri *klenba rebrová*) sa využívala už v *kryptách* románskych kostolov (kláštor Břevnovský, Svatojiřský v *Prahe*)

-v súvislosti s heslom *románska architektúra*: prienik uhlopriečných rebier (krížovej klenby) bol zdôraznený *svornikom*; čelné oblúky boli polkruhové a oblúky uhlopriečne boli *eliptické*; tesanie jednotlivých dielov eliptického oblúka však bolo veľmi náročné, preto sa začalo používať aj uhlopriečných oblúkov polkruhových; tak vznikla *klenba krížová stúpajúca*, ktorej vrchol (na rozdiel od klenby rímskej) neležal na jednej priamke, ale vyššie ako vrcholy čelných oblúkov; výsledné tlaky stúpajúcej klenby sú strmšie (pôsobia menej do strán), a preto pre klenutie priaznivejšie

-v súvislosti s heslom francúzske stavebné školy (*Ile-de-France*): v roku 1140 v opátskom chráme v Saint-Denis použitá *klenba krížová* s lomeným oblúkom, čo sa tradične považuje za vznik *gotickej architektúry*

W. S. van Ehrenberg, H. Janssens: Interiér žalára s elegantnými postavami (1645)

klenba krížová klesajúca - Dudák: *klenba krížová* s vrcholom *klenby* nižšie ako vrcholy čelných *oblúkov*

klenba krížová nad trojuholníkom/klenba obkročná - Dudák: klenba, ktorá je stiahnutá do *podpor* postavených oproti sebe *uhlopriečne*; podpory môžu stáť striedavo (uprostred jednej strany stojí *pilier*, protiľahlá strana je voľná); to umožňovalo zaklenúť takmer ľubovoľný *pôdorys*

klenba krížová rovná/tzv. rímska klenba - Dudák: *klenba krížová* s vrcholom *klenby* na jednej *priamke* s čelnými *oblúkmi*; pozri *tzv. rímska klenba*

klenba krížová rebrová - v mieste prelínania dvoch *klenieb* má namiesto hrán vyklenuté nosné *rebrá*, ktoré podľa meniacich sa slohov majú rôzny *profil*; rebrá nesú zaťaženie a prenášajú ich na *oporné piliere*; *prsia klenby* sú vymurované; pozri *svorník klenby*, *svorník visutý*, *nábežný štítok*

Dudák: v prípade krížovej klenby s *lomeným oblúkom* (počiatky koncom *románskeho slohu* a vrchol v *gotike*) sú hrany zosilnené kamennými *rebrami* (pozri tiež *svorník*), ktoré majú hlavnú nosnú funkciu; tlaky *prís klenby* (č. výraz *kápě*) sa prenášajú do *uhlopriečne* položených rebier a nimi potom do rohov *pôdorysov*; klenba potom nepotrebuje súvislú *podporu* po obvode a môže byť podopieraná iba v rohoch; vytvárajú sa otvorené klenbové oblúky, *priestor* je presvetlený a klenba pôsobí vzdušne a ľahko; rebrová klenba umožnila preklenúť rozsiahle priestory; jej konštrukcia bola materiálovo pomerne lacná; ďalšou výhodou rebrovej krížovej klenby s lomenými oblúkmi (oproti obvyčajne *klenbe krížovej*) bolo, že mohla byť zostrojená nad *obdĺžnikovým* pôdorysom; stavba sa zaobišla bez zložitých podporných skruží, bola ľahšia a pružnejšia, lepšie eliminovala chyby *materiálu* aj kamenára; pozri rôzne typy krížových rebrových klenieb pod heslom *klenba rebrová*

-v súvislosti s heslom *románska architektúra*: pre ďalší rozvoj románskej architektúry mala predovšetkým význam klenba krížová rebrová, ktorej štyri *výseky* lepšie rozdeľujú tlaky (sv. Magdaléna vo Vézelay, 1120-1140); pozri *románsky sloh* (Dudák)

P. Vredeman de Vries: Interiér gotického kostola (1596-1597)

klenba krížová stúpajúca - Dudák: *klenba krížová* s vrcholom *klenby* vyššie ako sú vrcholy čelných *oblúkov*; pozri *lombardská škola*; klenba krížová stúpajúca totožná s *klenbou prevýšenou* (?)

-v súvislosti s heslom *románska* architektúra: prienik uhlopriečných rebier *krížovej klenby* bol zdôraznený *svorníkom*; čelné oblúky boli polkruhové a oblúky *uhlopriečne* boli *eliptické*; tesanie jednotlivých dielov eliptického oblúka však bolo veľmi náročné, preto sa začalo používať aj uhlopriečných oblúkov polkruhových; tak vznikla *klenba krížová stúpajúca*, ktorej vrchol (na rozdiel od klenby rímskej) neležal na jednej *priamke*, ale vyššie ako vrcholy čelných oblúkov; výsledné tlaky stúpajúcej klenby sú strmšie (pôsobia menej do strán), a preto pre klenutie priaznivejšie

klenba krúžená - klenba vytvárajúca zložité *klenbové obrazce* kombinovaním *klenby hviezdovej* a *sietovej*; zakrivované rebra vytvárajú vo svojom pôdoryse rôzne ornamentálne obrazce; klenba neskoréj gotiky (pozri *gotický sloh*)

Dudák: v neskoréj gotike opäť posilnené nosné funkcie *múrov* a niektoré klenby boli samonosné; preto rebra v hornej časti klenby mohli plniť iba dekoratívnu funkciu (*klenba krúžená*, *klenba vejárová*)

-*rebra* (zvyčajne bez nosnej funkcie) vytvárajú krúžené *klenbové obrazce*; používaná v neskoréj gotike; v prípade tejto klenby krúženej prvý raz využité rebro s krivkovým pôdorysom a nie s priamkovým

A. Sadeler II: Veľká sála hradu v Prahe počas veľtrhu (rytina, 1607)

klenba kútová/klenbička kútová - *trompa*

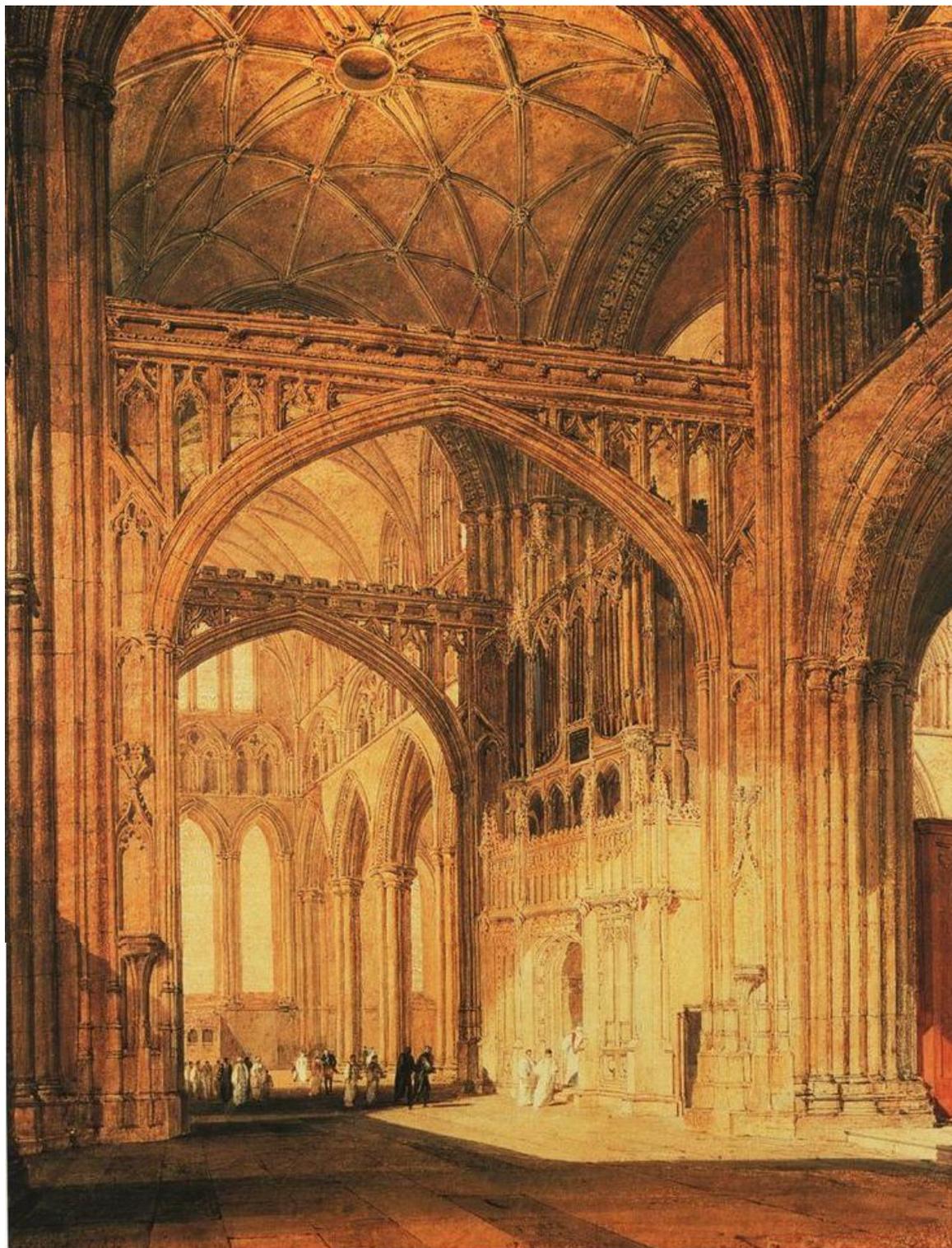
klenba lahvová/klenba džbánková - čes. termíny pre *klenbu amforovú* ?

Dudák: zvláštny druh konštrukcie rímskych a ranokresťanských klenieb; konštruované z dutých keramických tvárnic v podobe fľaš alebo hrncov, ktoré boli do seba nasúvané a vyplnené rýchlo tuhnúcou maltou; lahvové klenby boli použité napr. na rímskom *Pantheone* alebo v kupole chrámu *San Vitale* v *Ravenne*; pozri *ranokresťanské umenie*

klenba liernová - klenba obsahujúca *lierny* (rebrá 3.stupňa), ktoré sa nedotýkajú rohov *klenbových polí* (porovnaj *tercierony* - rebrá 2.stupňa); neskorogotický typ ozdobnej klenby, vytvárajúcej zložité *klenbové obrazce*; využíva kombinácie *klenby sieťovej*, *hviezdovej*; porovnaj *klenba krúžená*; pozri *architektonická maľba*

P. J. Saenredam: Interiér kostola sv. Bava v Haarleme (1648)

W. Turner: Interiér katedrály v Salisbury (1802-1805)

klenba lípaná - čes. „lípaný“ – „lepený, nalepovaný“

Dudák: *valená klenba* konštruovaná tak, že vrstvy rovnobežné s *čelným oblúkom* sú k sebe postupne preplepované maltou; často sú tieto vrstvy dokonca kladené šikmo k čelnému oblúku, takže najnovšia vrstva sa vlastne opiera o vrstvu predošlú; takáto klenba nepotrebuje debnenie; lípaná klenba používaná v *Mezopotámii* a *sasánskej Perzii*; pozri *Perzská ríša*, *perzské umenie 6*; *architektúra mezopotámska*

klenba lunetová - pozri *svorník 1*

klenba melónová - Dudák: tvorená prehnutými *klenbami valenými*, ktoré stúpajú po krivke; výška a rozpon klenieb sa postupne zmenšuje, až na vrchole splyva do jedného bodu; melónová klenba sa užívala pri renesančných *centrálach* (z vonkajšej strany sa môže prejavovať ako *kupola*); v skutočnosti z kupole zostávajú iba úzke rebrá, na ktoré dosadajú valené klenby; zvyčajne valené klenby nedosadajú svojim plným profilom na obvodovú základňu, ale sú ukončené zvislou valcovou plochou (čelom; porovnaj *tambur*), v ktorom sú umiestnené okná; obľúbená najmä v čase ranej renesancie (*quattrocento*); prvý raz zrejme použitá Brunelleschim (florentský *dóm* Santa Maria del Fiore; pozri Dudák: *gotický sloh* - Taliansko); vzory pre melónovú klenbu sú však už v *Hadriánovej vile v Tivoli* (Hadrián, rímsky cisár, 76-138); pozri *renesancia* (Dudák)

klenba monolitická - pozri *klenba nepravá 1*

klenba nad obdĺžnikovým pôdorysom - *klenba pruská*

klenba nebeská - *nebeská klenba*

klenba necková/klenba rovová - české termíny pre *klenbu korytovú*

tzv. **klenba nepravá** - 1. *klenba* vysekaná v skalnatom *materiáli* užívaná už v mykénskom a indiánskom *predkolumbovskom* staviteľstve; pozri *krétsko-mykénske umenie, toltécka kultúra, Snofurova pyramída* v Medúme (Dudák)

2. *klenba prečnĕlková*; porovnaj *klenba zrkadlová nepravá*

Dudák: tzv. *klenba nepravá* vzniká buď presahovaním > prečnievaním vodorovných vrstiev *kameňa* alebo *tehál* (> český termín *klenba prečnĕlková*), alebo vytesávaním *oblúka* do bloku *kameňa* (prípadne do dvoch o seba opretých blokov *kameňa*); *nepravé klenby* známe už v *staroveku* (*Mohenžo Daro, Mezopotámia, egejské Grécko*), ale pravdepodobne sú mladšie (?) ako najstaršie *klenby pravé*; *prečnĕlkovou klenbou* sa zaklenovali vchody, okná alebo priestory kruhového a štvorcového *pôdorysu*; *klenba* potom mala tvar *ihlanu* alebo *kužel'a* (etruské *tumuly*, talianske *trulli*); v *gotike* a *baroku* sa prečnievaním často vytvárali výbehy *klenieb* a ich najnižšie vrstvy; tým sa zmenšovalo rozpätie *priestoru*, ktorý bolo treba zaklenúť *klenbou pravou*

klenba obkročná - *klenba krížová nad trojuholníkom*

klenba plachtová - *klenba „česká placka“/placka*

klenba polovalená/polvalba - Dudák: *polovičná klenba valená*; opiera sa o jednu stenu *pätkou*, o druhú stenu sa opiera *vrcholnicou klenby*; pozri *pravoslávna architektúra* (*Kyjevská Rus*)

klenba prevýšená – *klenba*, ktorej *prsia klenby* mierne stúpajú, a preto *vrcholový bod klenby krížovej* leží vyššie ako *vrchol klenbového pasu*; *klenba prevýšená* totožná s *klenbou krížovou stúpajúcou* (?)

klenba pruská/klenba nad obdĺžnikovým pôdorysom - Dudák: typ *klenby sférickej*; otvorená, pomerne plochá *klenba*, blízka *českej placke*; je však konštruovaná vždy na *obdĺžnikovom pôdoryse*; na rozdiel od *českej placky* nie je *pruská klenba* plochou rotačnou (otáčanie okolo bodu v *rovine*, alebo *osi* v *priestore*) ale *translačnou* (vzniknutou posunom); vznikne posunom kratšieho zvislého *oblúka* po dvoch dlhších *oblúkoch*; používaná v *renesancii*, *baroku* aj neskoršie; často tiež používaná ako *stúpajúca klenba* na zaklenie *schodiska* (porovnaj *klenba valená stúpajúca*)

klenba prečnĕlková - český termín pre zvláštny typ *klenby nepravéj*; *klenba* vytvorená z prečnievajúcich *kamenných* alebo *tehlových vrstiev*; jej princíp sa objavuje už v 6.tis.pr.Kr. v *kupolových hroboch* v *Mykénch* (pozri *kupola/sféra*); v Európe sa *klenba prečnĕlková* objavuje v *predkarolínskej architektúre*; pozri *merovejské umenie; karolínska renesancia*

klenba rebrová - Dudák: jej základným typom je *klenba krížová rebrová*; ďalšie typy *rebrovej klenby* vznikajú vývojom *klenby krížovej*, prípadne *klenby kláštornej*; *rebrá* môže mať aj *kupola*; *rebrový systém* vytvoril vysoko nosný *skelet* a tým dosiahol podstatné odľahčenie, prípadne redukciu *muriva*; *prsia klenby* (pozri *kápĕ, svorník 1*) *rebrových klenieb* sa do pripravenej *rebrovej kostry* (*skeletu*) zaklenujú ako pomerne tenké *klenby*; rôzne typy *rebrových klenieb*: *klenba krížová rebrová, klenba rebrová päťdielna, šesťdielna, osemdielna; klenba hviezdová, visutá, vejárová, krúžená, vrstvená*

-v súvislosti s heslom *románska architektúra*: pre ďalší rozvoj *románskej architektúry* mala predovšetkým význam *klenba krížová rebrová*, ktorého štyri *výseky* lepšie rozdeľujú *tlaky* (sv. *Magdaléna* vo *Vézelay*, 1120-1140); pozri *románsky sloh* (Dudák)

-boli hľadané nové konštrukcie (lacnejšie a menej zložité ako *klenba rímska*), najmä *klenba* vymurovaná z *kvádrov* a *klenba rebrová*; oba tieto spôsoby sa využívali už v *antike*, ale každý osobitne; buď boli *klenby* *klenuté z kvádrov*, alebo z *liateho muriva* (*concretum*), vo vnútri ktorého boli *ukryté rebrá*; v *románskej dobe* boli oba spôsoby spojené do jedného; *klenba* sa

budovala z kvádrov podopretých klenbovými *pasmí* a rebrami; rebrá (na rozdiel od rímskych klenieb) vystupovali plasticky z líčnej plochy klenby a vymedzovali štvorcové klenbové pole (*travě*) jednotlivých krížových klenieb; uhlopriečne rebrá delili travě na štyri diely (*prsia klenby*), ktoré bolo kožné zaklenúť samostatnou tenkou a ľahkou murovkou; prienik uhlopriečných rebier bol zdôraznený *svorníkom*; pozri *murivo liate a zbíjané*

-v súvislosti s *early english style*: prvým vyhraneným prejavom tohto štýlu bola stavba *chóru cantenburskej katedrály* (od 1174; prvé súčasné použitie *klenby rebrovej* a *oblúka lomeného* v Anglicku)

klenba rebrová osemdielna - Dudák v súvislosti s *klenbou krížovou rebrovou*: do *travě* krížovej klenby medzi *diagonálne* rebrá sú vložené ešte štyri ďalšie rebrá *kolmo* do strán *klenbového poľa*; raná *gotika* prebrala tento typ od *románskeho slohu*

klenba rebrová päťdielna - Dudák v súvislosti s *klenbou krížovou rebrovou*: do *travě* krížovej klenby je medzi *diagonálne* rebrá vložené ešte jedno rebro *kolmo* z jednej strany *klenbového poľa*; používaná celkom výnimočne (*Stará synagóga v Prahe*; údajne preto, aby sa v modlitebni *Židov* neobjavil typický *kríž* štvordielnej rebrovej klenby)

klenba rebrová šesťdielna - Dudák v súvislosti s *klenbou krížovou rebrovou*: do *travě* klenby krížovej sú medzi *diagonálne* rebrá vložené ešte dve rebrá *kolmo* z dvoch strán *klenbového poľa*; túto klenbu prebrala raná *gotika* z *románskeho slohu*

klenba rebrová visutá - pozri *klenba visutá*

tzv. **klenba rímska/klenba krížová rovná** - Dudák: klenba krížová rovná (s vrcholom klenby a oblúkov v rovnakej výške)

-v súvislosti s heslom *románska architektúra*: základom románskych *krížových klenieb* bola *klenba rímska* nad štvorcem, ktorej výška *čelných oblúkov* a výška klenby bola rovnaká; rímska klenba bola najčastejšie konštruovaná celistvo (pozri *emplekton/concretum*) a tvorila so svojimi *podporami* takmer *monolitickú* sústavu; jej klenutie bolo náročné na počet pracovných síl aj na organizáciu práce, a preto boli hľadané nové konštrukcie, najmä klenba vymurovaná z *kvádrov* a *klenba rebrová*; pozri *rímsky sloh* (Dudák)

klenba rovová - český výraz pre *klenbu korytovú*

klenba rutová - Dudák: nesprávny názov pre *klenbu diamantovú*

klenba sférická - nad centrálnym priestorom (pozri *centrála*), členená pomocou *trompov* a *pendetívov*, podopretá *stĺpmi*, *ranokresťanské* obdobie v *Palestíne* a *Sýrii*

Dudák: obdobne ako existuje skupina *klenieb rebrových* a *hviezdicových*, jestvuje aj skupina klenieb sférických; je to veľmi rozšírená a stará skupina klenieb, ktoré sú vytvorené na základe *gul'ovom* (*sférickom*); najstaršie z nich už objavené v *neolite*; ku sférickým klenbám je možné priradiť aj snehovú klenbu inuitského/eskimáckeho *iglú*; základnou sférickou klenbou je *kupola*; pravdepodobne je to aj klenba najstaršia, doložená už z doby okolo 6000 pr.Kr. v Khirokitii na Cypre; jednotlivé typy: *klenba česká*, *česká placka*, *klenba pruská*; zložitými prienikmi jednotlivých sférických klenieb vznikali zložité sférické klenby (často postavené naprieč a vzájomne sa pretínajúce elipsy); ako prvý zložité sférické klenby použil G. Guarini a potom najmä architekti stredoevropského radikálneho *baroka* (K.I. Dientzenhofer)

klenba sieťová - typ *klenbových obrazcov* v tvare siete bez rozdelenia klenby na jednotlivé *klenbové polia*; neskorogotický typ; existujú voľné kombinácie so zložitými *klenbami sieťovými* a *hviezdovými*; klenba neskorkej gotiky

Dudák: jeden z typov *klenby rebrovej*; tvorená sústavou *rebier*, ktoré v *pódoryse* vôbec neprechádzajú vrcholom klenby a vytvárajú pravidelný sieťový obrazec (pozri *klenbové obrazce*); základný kríž uhlopriečných rebier nie je zachovaný a nahrádzajú ho rebrá, ktoré spájajú protiľahlé *podpory* lomene; pevnosť klenby bola závislá na všetkých stykoch rebier; prvý raz údajne použitá v *Anglicku* (krížová klenba *katedrály v Glouchestri*, 1351-77), čoskoro potom aj v *chráme sv. Víta* v Prahe (Parlér; pozri *huta stavebnícka*)

klenba sklípková - český výraz pre *klenbu hviezdicovú/diamantovú* a nesprávne *rutovú*

klenba stalaktitová - Dudák v súvislosti s heslom *románska architektúra* (Taliano): islamská klenba vyzdobená *mukarnasami* (drobnými klenbami, typickým, prvkom *islamskej architektúry*);

objavuje sa aj v románskej architektúre na *Sicílii* v kombinácii s ďalšími inými (byzantskými, západoeurópskymi prvkami): kaplnka normandského paláca v Palerme (pozri *románsky sloh*, Dudák); porovnaj *hlavica stalaktitová*; porovnaj použitie stalaktitovej výzdoby v období *expresionizmu* nemeckým architektom Hansom Poelzingom

klenba škrupinová - škrupinová klenba

klenba tabuľová - klenba zrkadlová

klenba valbová/valba - nesprávne *klenba valcová*; najrozšírenejšia skupina klenieb, niektoré patria medzi najstaršie druhy, uplatnené už v *staroveku*; patrí sem: *klenba valená, polovalená, kláštorná, kláštorná otvorená, korytová, necková, rovová, zrkadlová/tabuľová, melónová, valená s lunetami, križová, križová rebrová, križová nad trojuholníkom, hviezdová, visutá, vejárová, krúžená*; pozri *klenby vrstvené; diamantovanie* (Dudák)

klenba valcová - nesprávny výraz pre *klenbu valbovú*

klenba valená - v tvare polovičného valca (s valcovým alebo kužeľovým lícom: valená kónická); ďalšie typy: valená lomená, valená segmentová, valená stlačená; kolmými uhlopriečnymi rezmi vzniknú štyri časti: dve *prsia klenby* (čes. *kápě*) na čelných stranách a dve *bočnice* na oporných stranách; z nej odvodená *klenba korytová* (čes. *necková*); križením prehnutých klenieb valených vzniká *klenba melónová*; pozri *pas; klenba kláštorná*

Dudák: najjednoduchšia forma *klenby*, typická najmä pre *románsky sloh* a *renesanciu*; je pozdĺžna, jej pätky sa opierajú o protíahlé, zvyčajne rovnobežné múry po celej ich dĺžke; *čelný oblúk* klenbový býva najčastejšie polkruhový, ale môže mať aj iný profil; valené klenby najčastejšie zaklenujú obdĺžnikový alebo štvorcový *pôdorys*; valená klenba je častá nad chodbami, *schodiskom* (*valená klenba stúpajúca*) alebo nad točitými schodmi (*valená klenba špirálovito stúpajúca*); celkom krátkou valenou klenbou je *pas klenbový*; *stavebným materiálom* pre valenú klenbu je zvyčajne *murivo liate* (na debnenie), kameň, príp. *tehly*; typom valenej klenby je *klenba lípaná* (názov podľa konštrukcie); typom valenej klenby je *klenba polovalená* (názov podľa tvaru); prienikom valených klenieb vzniká *klenba kláštorná*; z valenej klenby sa tvorí aj *klenba korytová*; križením dvoch klenieb valených vzniká najjednoduchšia forma *klenby križovej*

<http://sk.wikipedia.org/wiki/Klenba>

S. Vranckx a P. Neefs st. (architektúra): Vnútrotný pohľad na jezuitský kostol v Antverpách (1630)

klenba valená kónická - klenba valená s *kužeľovým lícom*

klenba valená stúpajúca - *valená klenba* nad ramenom *schodiska*

klenba valená špirálovito stúpajúca - valená klenba nad točitým schodiskom

klenba valená s lunetami - Dudák: lunety vznikajú kolmým prienikom klenby valenej (alebo z klenieb odvodených od klenby valenej) valenými klenbami nižšími; lunety presvetľujú priestor, odľahčujú hmotu klenby, umožňujú urobiť otvory; lícne plochy lunet sú valcové, kužeľové, oválne alebo guľové; klenby valené s lunetami môžu byť tiež priame, stúpajúce alebo klesajúce; čelný oblúk býva polkruhový, prevýšený, stlačený príp. segmentový; klenba obľúbená v renesancii, ranom baroku a v historizujúcich slohoch 19.st.; pozri *historizmus 3*

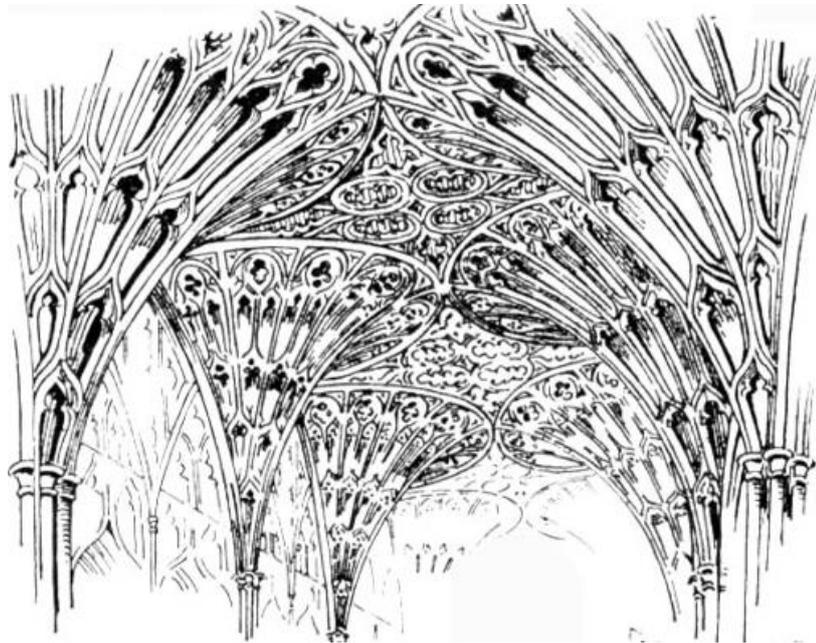
klenba valená s lunetami klesajúca - Dudák: klenba valená s lunetami s vrcholom klenby nižšie ako sú vrcholy čelných oblúkov (porovnaj klenba krížová klesajúca)

klenba valená s lunetami priama - Dudák: klenba valená s lunetami s vrcholom klenby a oblúkmi v rovnakej výške (podobne ako klenba krížová rovná)

klenba valená s lunetami stúpajúca - Dudák: klenba valená s lunetami s vrcholom klenby vyššie ako sú vrcholy čelných oblúkov (porovnaj klenba krížová stúpajúca)

klenba vejárová - Dudák: v neskorej gotike opäť posilnené nosné funkcie múrov a niektoré klenby sú samonosné; preto rebrá v hornej časti klenby mohli plniť iba dekoratívnu funkciu (klenba krúžená, klenba vejárová); rebrá zvyčajne bez nosnej funkcie; od podpory sa rozkladajú po celej ploche klenby (pozri klenbové obrazce); klenba obľúbená najmä v anglickej architektúre (perpendikulárna gotika)

-vejárovito rozvíjané rebrá z jedného bodu; klenba rozšírená najmä v anglickej neskorej gotike; zaradovaná medzi zložitejšie klenbové obrazce, ale zachováva členenie na klenbové polia; medzi jednotlivými typmi klenby vejárovej, hviezdovej a sieťovej existujú voľné kombinácie; pozri klenba liernová

Nákres vejárovej klenby Gloucesterskej katedrály

klenba visutá - Dudák: typ klenby rebrovej; ústredný svorník rebrovej klenby je spustený hlboko pod vrchol (visutý svorník); použitá napr. v starej sakristii a južnej predsieni chrámu sv. Víta v Prahe (Parlér; pozri huta stavebná)

klenba vrstvená - vrstvená klenba

klenba zatvorená - podopretá po celom obvode múrom alebo klenbovými pasmi; patrí sem napr. klenba kláštorná, klenba zrkadlová/tabuľová, klenba česká

klenba zrkadlová/klenba tabuľová - klenba korytová alebo klenba krížová s odrezanou hornou časťou; horná plocha môže byť plochá, obdĺžniková alebo eliptická (v baroku; pozri *Bohémia*) a nazýva sa zrkadlo

Dudák: vzniká z klenby kláštornej odrezaním jej hornej časti vodorovnou rovinou, ktorá potom tvorí strop miestnosti nazývaný zrkadlo alebo tabuľa; na bočných stranách klenby zostávajú časti klenby valenej (nazývané českými termíny: vouty, náběhy, podbrádky); klenba zrkadlová je typom

zatvorenej klenby; je podopretá po celom *obvodu*; zrkadlová klenba sa stavala ako pravá klenba, alebo sa imitovala (nepravá zrkadlová klenba) tým, že sa vyklenula nízka valená klenba a zrkadlo sa vytvorilo zo silnejšej vrstvy omietky uprostred, ale tým, že sa u plochého stropu vytvorili nábehy zo *štuky* (pozri *fabion*); zrkadlová klenba sa využívala najmä v *renesancii*, *baroku* a *historizujúcich* slohoch 19.st. (tam najmä nepravá zrkadlová klenba); pozri *strop tabuľový*

klenba zrkadlová nepravá - Dudák: nízka *klenba valená* so *zrkadlom* vytvoreným zo silnejšej vrstvy *omietky* uprostred; používaná najmä v *historizujúcich* slohoch 19.st.; pozri *historizmus*; porovnaj tzv. *klenba nepravá*

klenbová päťka - päťka klenby

klenbové obrazce – uzavreté *tvary* v *rovine* klenby (*kruh*, *štvorec*, *trojuholník* a d.); používa ich *klenba hviezdová*, *klenba sieťová*, *klenba vejárová*; ich kombinovaním vzniká *klenba krúžená* a *liernová*; pozri *tercieron*, *lierňa*; *klenbový rad*; *krásny sloh*

klenbové pole - 1.plochy dlhých *klenieb*, vymedzené priečnymi *klenbovými pasmi*; tiež *travé*

2.samostatný klenbový priestor, vymedzený zvyčajne štvoricou *podpor* a v klenbe často *klenbovými pasmi*; priestor oddelený pasmi a podporami od susedných klenbových úsekov; v prípade zložitých *klenbových obrazcov* typu *klenby sieťovej* dochádza k spĺvaniu jednotlivých klenbových polí; pozri *čelný oblúk*, *rytmické pole*; *viazaný systém* (Dudák)

2.*bárka mostná*: klenbové pole *mostu* čiže vzdialenosť od jedného mostného *piliera* k druhému

-v súvislosti s heslom *travé*: uzavreté *klenbové pole*, zvyčajne sa opakujúce; samostatne zaklenutá priestorová jednotka, vymedzená zvyčajne štvoricou *podpôr* a v klenbe často *pasmi klenbovými*; podľa druhu klenby sú *travé* viac alebo menej zreteľné; pozri *viazaný systém*, *kríženie*

klenbové rebro - rebro klenbové

klenbový pas - pas klenbový

klenbový rad - typ *klenbových obrazcov*, v ktorých boli zrušené rozdelenia medzi jednotlivými *klenbovými* *poľami*; pozri *klenba sieťová*

klenot - 1.*šperk*, *drahokam*, *znak hodnosti* (pozri *insígnie*); pozri *zlatníctvo*, *šperkárstvo*; *C. P. Fabergé*, *vajce Fabergé*

2. v *heraldike*: ozdobný predmet na *prilbici* k rozpoznaniu rodovej príslušnosti, 13.-14.st.; klenot mohol byť aj *heraldickým* znamením, ktoré sa opakovalo na *štíte*; v prípade *štítu heraldického* klenot tvorí *chochol* z peria (pozri *kytica pávia*) alebo kvetov; chochol býva nahradený aj *korunou heraldickou*; pozri *blasonovanie*

<http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Jewellery>

klenot nebeský - pozri *grál*

***klenotníci** - pozri *návrhári šperkov*

<http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Jewellers>

***klenotníci anglickí - anglickí klenotníci**

http://en.wikipedia.org/wiki/Category:English_jewellers

***klenotníci britskí - britskí klenotníci**

***klenotníci podľa národnosti** -

http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Jewellers_by_nationality

***klenotníci škótski - škótski klenotníci**

klenotníctvo -

<http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Jewellers>

klenoty korunovačné - významné *klenoty*, ktoré tvoria *zbierku kráľovského pokladu*; pozri *Kóhe-núr*, *Pražský hrad*, *Karlštejn*; porovnaj *korunovačná minca*

klenoty ríšske - ríšske klenoty

Kleobis a Biton - v gréckej mytológii synovia kňažky *Kydippy*, ktorí sa zo synovskej lásky a úcty sami zapriahli do voza a odviezli ju do chrámu (pozri *láska detí k rodičom*); keď pre nich matka žiadala to najlepšie pre smrteľníkov, *Héra* na nich zoslala večný spánok; občania *Argu* im v *Delfách* postavili dve sochy v nadživotnej veľkosti, vytesané *Polymédom* z *Argu* (okolo 590 pr.Kr., múzeum v *Delfách*); občania *Argu* synov uctievali ako *héroov*; svojím typom predstavujú *kúrosov*; pozri *archaické obdobie antického Grécka*

N. P. Loir: Cleobis a Bitó (1649)

Kleofáš - Nový biblický slovník: skrátenejší tvar z gréckeho mena Kleopatros – „(zo) slávneho otca“

1. jeden z dvoch *učeníkov*, ktorých oslovil vzkriesený *Ježiš* popoludnie prvého veľkonočného dňa (pozri *pascha, pesah*), keď sa vracali domov do *Emauz*; pozri *Cesta do Emauz, zmŕtvychvstanie*
2. muž, ktorý stál pod krížom a o ktorom sa zmiňuje *Ján (19,25)*; jedna zo žien mohla byť jeho dcérou, manželkou alebo matkou; v umení sa o nej hovorí neurčito ako o *Márii Kleofášovej*; objavil sa aj názor, že tento Kleofáš bol otcom *apoštola Jakuba*; pozri *Ukrižovanie - Panna Mária omdlievajúca (Hall)*

Kleopatra - ženský tvar gréckeho mena Kleopatros – „(zo) slávneho otca“

1. dcéra boha severného vetra *Boreása* a prvá manželka tráckeho kráľa a veštea *Finea*, ktorú zapudil pre krásnu, ale zlú *Eidotheu*, dcéru morského boha *Prótea*
2. (†30pr.Kr.); posledná egyptská kráľovná z rodu *Ptolemaiovcov*; zvrhnutá a opäť dosadená *Caesarom*, s ktorým mala syna *Kaizariona*; neskoršie vydatá za *Antónia*, s ktorým sa dala prehlásiť za bohov; po dobytí *Egypta Octaviánom* a po *samovražde Antónia* sa dala uštipnúť *kobrou (Tizian, Veronese, Q.Reni, Rubens)*; pozri *božie manželky, faraón*

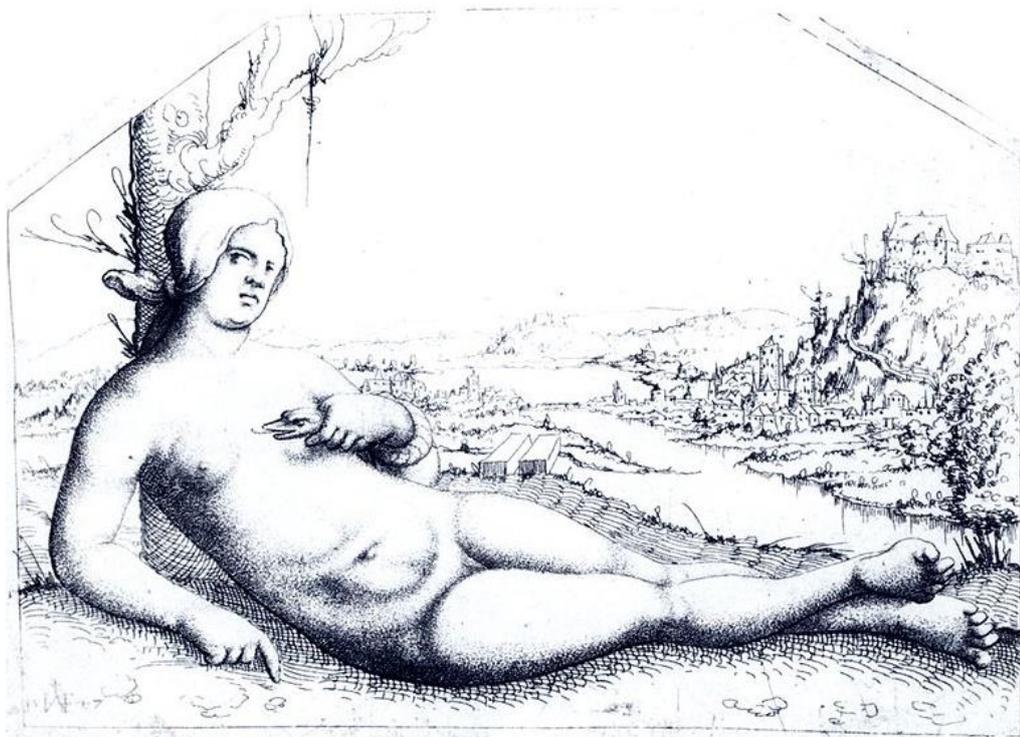
<http://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D0%BB%D0%B5%D0%BE%D0%BF%D0%B0%D1%82%D1%80%D0%B0>

http://it.wikipedia.org/wiki/Cleopatra_VII
<http://www.pinterest.com/seulete/lucretia-cleopatra/>

https://www.google.sk/search?q=A.+Gentileschi+Cleopatra&espv=2&biw=1853&bih=995&tbm=isch&imgil=vu330fG-W9HiUM%253A%253BzhxRUd0TyPOLrM%253Bhttp%25253A%25252F%25252Fwww.artemis-gentileschi.com%25252Fcleopatra1.html&source=iu&pf=m&fir=vu330fG-W9HiUM%253A%252CzhxRUd0TyPOLrM%252C&usg=fiHKntKa2I12vise9GiSAFecOgg%3D&ved=0CCgQyjc&ei=CxZIVOyQK4XWao_rgsgN#facrc=&imgdii=&imgrc=Kk_MiYXkFwt1KM%253A%3BahKjG5En-RigNM%3Bhttp%253A%252F%252F2.bp.blogspot.com%252F_DAMs68hf4ns%252FS81GeWjFYII%252FAAAAAAAAAAX0%252FeASXK3m7f1s%252Fs1600%252Fguido_cagnacci_death_of_cleopatra.jpg%3Bhttp%253A%252F%252Fgalleryhip.com%252Fartemis-gentileschi-cleopatra.html%3B997%3B892

H. Schedel: Kleopatra (drevoryt, Norimberská kronika, 1493)

A. Hirschvogel: Smrť Kleopatry (16.st.)

Kleopatra (antická busta)

G. B. Tiepolo: Dohoda Antonia a Kleopatry (freska v Palazzo Belloni Battagia, Benátky)

G. B. Tiepolo: Kleopatra hostina

Guercino: Kleopatra a Octavianus (1630-1649)

J. de Bray: Umelcova rodina. Hostina Antonia a Kleopatry (1669)

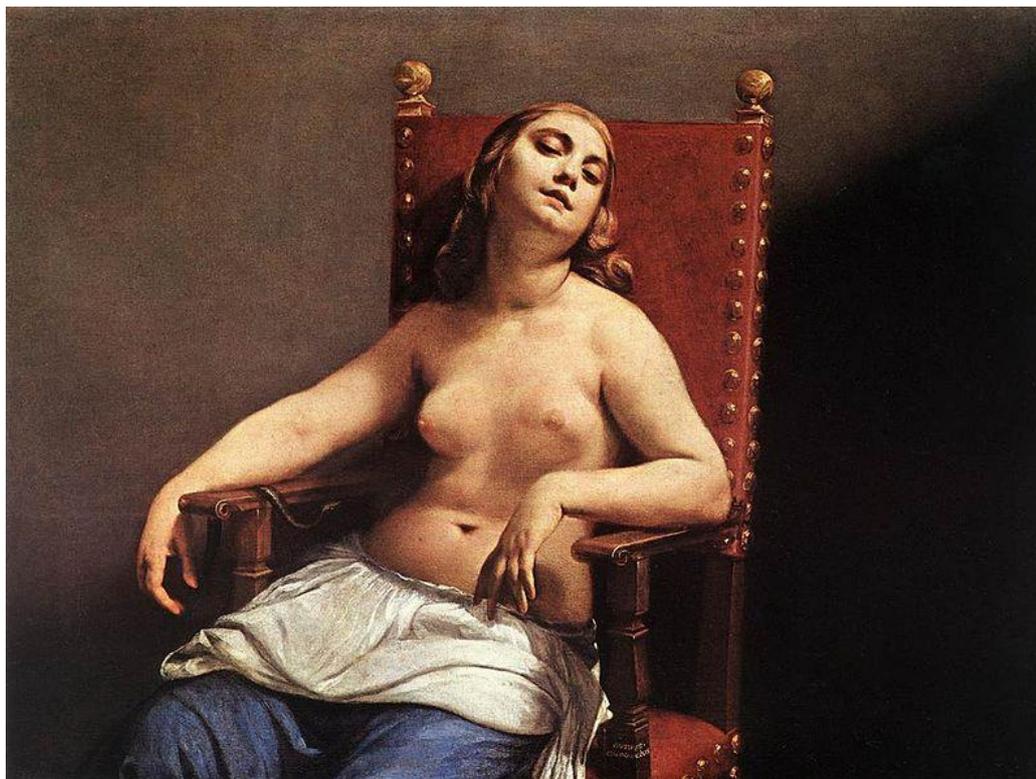

Guercino: Kleopatra (17.st.)

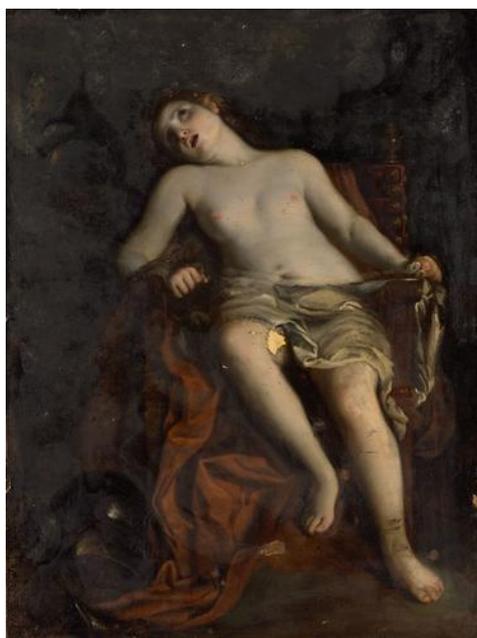
E. Sirani: Kleopatra (17.st.)

G. Cagnacci: Smrt Kleopatry (po 1659)

G. Cagnacci: Samovražda Kleopatry (1663)

G. Cagnacci: Samovražda Kleopatry (1663)
G. Cagnacci: Kleopatra (17.st.)

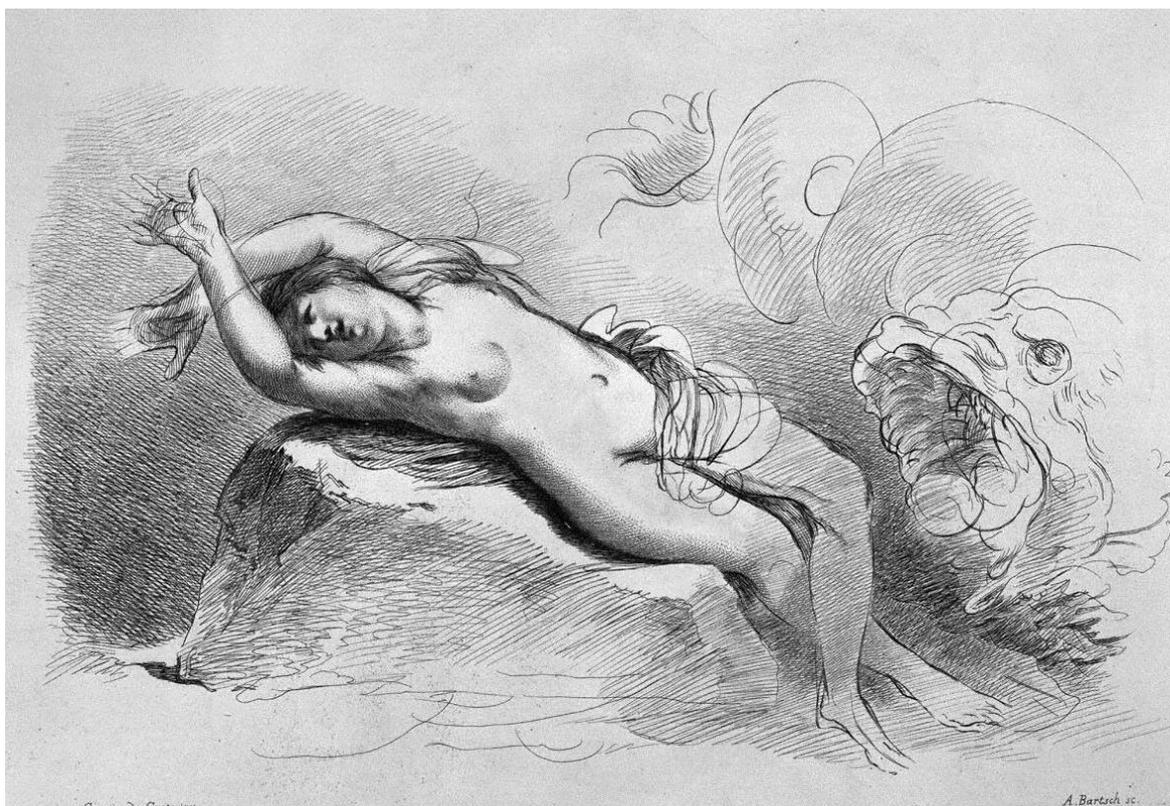
A. Gentileschi: Kleopatra (1620)

Podľa G. Reniho: Kleopatra (17.-18.st.)

A. Gentileschi: Kleopatra (17.st.)

Guercino: Mŕtva Kleopatra s kobrou (17.st.)

G. Reni: Kleopatra (1640)
G. Reni: Smrť Kleopatry (1595-1598)

J. Cossiers: Kleopatra (17.st.)

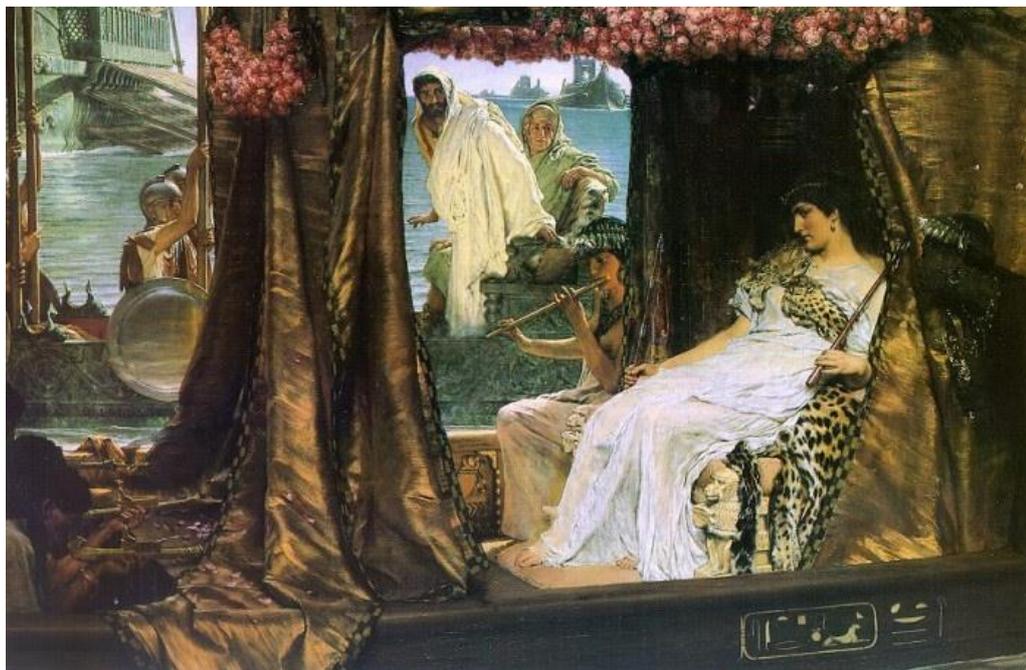
C. Vignon: Smrť Kleopatry (1640-1650)

J. Jordaens: Hostina Kleopatry (17.st.)

W. Panneels podľa P. P. Rubensa: Samovražda Kleopatry (lept, 1631)

L. Alma-Tadema: Stretnutie Antonia a Kleopatry (1885)

W. Etty: Kleopatrin príchod do Cilície (1821)

W. W. Story: Kleopatra (1869)

G. Amisani: Luxus Kleopatry (1901)

Kleopatrine ihly - arabské označenie dvoch *obeliskov* (21,6m a 22m výška), ktoré boli postavené počas vlády Thutmosa III. (18.dynastia, okolo 1450 pr.Kr.; chronológia pozri *egyptské umenie*) v *Heliopolise* pred chrámom slnečného boha *Ré*; odvezené cisárom *Augustom* na počiatku nášho letopočtu do *Alexandrie* a tam postavené pred *Caesarovým* chrámom (*Caesarium*); v súčasnosti jeden v Londýne (1819) a druhý v New Yorku (1880)

Eurotelevízia: dva obelisky červenej *žuly*; pôvodne vztýčené v egyptskom meste *Heliopolis*; jeden z obeliskov daroval r. 1819 egyptský vicekráľ Mehmet Ali (†1849), ktorý sa snažil v zemi zavádzať reformy v európskom štýle, *Veľkej Británii* a dnes stojí na Viktoriinom nábřeží; druhú daroval r. 1879 *USA* Ismail Paša (†1879), vnuk Mehmeda Aliho, a dnes stojí v newyorskom *Central parku*

Kleopatrina ihla v Central parku v New Yorku
Kleopatrina ihla v Londýne

klepadlo - český výraz pre *klopadlo*

klepsydra - staroveké *vodné hodiny*, založené na princípe rovnomerného prítoku alebo odtoku vody; užívané v *Egypte, Číne, Indii, Grécku, Ríme*; tiež *presýpacie hodiny*; *pozri hodiny*; *grécka antická kultúra*

klerik - v *stredoveku* rímsko-katolícky *kňaz*; *pozri diakon 2*; *benediktínska škola*; *katolicizmus*; *Bible pauperum*

Klerik, rytier a sedliak (iluminácia, Li Livres dou Sante', 13.st.)

klerika - reverenda/sutana

klérus - z lat. *clerus* – „kňazstvo“ < gréč. *kléros* – „dedičstvo, duchovenstvo“; kňazstvo, duchovenstvo *kresťanskej cirkvi*; pozri *pápež, kardinál, biskup, opát, farár, kanonik, prelát, kňaz, kaplán; fara, kurácia/expozitúra; P. Aretino; bible pauperum*

http://it.wikipedia.org/wiki/Categoria:Clero_cristiano

M. Wolgemut: Arcibiskup a biskupi (Norimberská kronika, 1493)

klesajúca klenba krížová - klenba krížová klesajúca

klesajúca klenba valená s lunetou - klenba valená s lunetou klesajúca

kletovacie železko - železko na uhladzovanie *intonaka*, jemnej vrchnej vrstvy *fresky*; porovnaj *cauteria/ „horúca špachtľa“*

Klettenhoffen Klette Carl von - tiež pod *Stredoeurópsky maliar z 2. polovice 19.storočia*

C. von Klettenhoffen Klette: Panoráma dunajskej krajiny s hradom Devín (akvarel, 1830-1840)

klévske koleso - *koleso* v tvare ôsmich ľaliovo zakončených *žeziel* (oštepov) lúčovito vybiehajúcich do *stredy*; symbol Slnka; pozri *solárne symboly*, *heraldické figúry*